



Datganiad o Gyfrifon
am y flwyddyn a ddaeth i ben

Mawrth 31^{ain} 2024



AWDURDOD PARC CENEDLAETHOL BANNAU BRYCHEINIOG
DATGANIAD CYFRIFON 2023/24

Cynnwys

	Tudalen
Adroddiad naratif ac adroddiadau cryno	3
Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon	11
Adroddiad Archwilio	12
Datganiad o Bolisiau Cyfrifo	16
Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	28
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	29
Y Fantolen	31
Datganiad Llif Arian	32
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol	33
Rhestr termau	69
Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	70

ADRODDIAD NARATIF

1. CYFLWYNIAD

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn gyhoeddiad sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith sy'n rhoi gwybodaeth glir am berfformiad ariannol a sefyllfa Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cael ei gynhyrchu i roi gwybod am berfformiad ariannol a sefyllfa'r Awdurdod. Mae'r Adroddiad Naratif hwn yn rhoi crynodeb o'r Datganiad o Gyfrifon. Mae'n cynnwys gwybodaeth ariannol allweddol gan gynnwys cyfrif refeniw cryno, yn ogystal â gwybodaeth ategol, i nodi cost gwasanaethau a sut roedd costau yn cael eu hariannu.

Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r Awdurdod gynhyrchu Datganiad o Gyfrifon blynyddol yn unol ag arferion cyfrifo priodol fel y'u gosodwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo (CIPFA) yn ei Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol 2023-24 (y Cod). Mae'n ofynnol hefyd gydymffurfio â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiedig) 2018.

Mae'r naratif hwn yn darparu esboniad cryno o'r materion mwy arwyddocaol a adroddir yn y cyfrifon. Mae datganiadau cyfrifyddu wedi'u nodi ar dudalennau diweddarach ac maent yn cynnwys: -

Datganiad o Bolisïau Cyfrifo - y sail y mae symiau wedi'u cynnwys yn y cyfrifon gan ddefnyddio egwyddorion cyfrifo derbyniol.

Y Datganiadau Ariannol Craidd

- **Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES)** - yr incwm a'r gwariant yn ystod y flwyddyn ariannol, ynghyd â nodiadau sy'n esbonio'r ffigurau ymhellach. Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol bod y datganiad hwn wedi'i strwythuro ac yn unol â'r dadansoddiad gwasanaeth o incwm a gwariant a adroddwyd gan yr Awdurdod. Mae'r CIES felly yn adrodd dadansoddiad o wariant ac incwm yn ôl y Gyfarwyddiaeth.
- **Mae'r Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn** – yn dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn ar gronfeydd wrth gefn a ddelir gan yr Awdurdod, wedi'u dadansoddi'n gronfeydd wrth gefn 'y gellir eu defnyddio' a chronfeydd wrth gefn 'na ellir eu defnyddio'. Mae'r datganiad yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau yr awdurdod a sut mae'r costau hynny'n cael eu hariannu o'r gwahanol gronfeydd wrth gefn a gedwir.
- **Y Fantolen** - yr asedau a'r rhwymedigaethau, yr arian parod a gedwir, a'r symiau sydd wedi'u neilltuo mewn cronfeydd wrth gefn ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Darperir nodiadau i roi rhagor o fanylion am balansau penodol.
- **Y Datganiad Llif Arian** - yn dangos y newidiadau yn arian parod a chyfwerth ag arian parod yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Darperir esboniad pellach yn y nodiadau i'r datganiad.

Llofnododd y swyddog cyllid cyfrifol y datganiad cyfrifon (yn amodol ar archwiliad) ar Awst 30ain 2024. Mae digwyddiadau arwyddocaol ar ôl dyddiad y Fantolen a hyd at ddyddiad y gymeradwyo wedi'u hystyried wrth baratoi'r Datganiad. Mae'r Datganiad wedi'i archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a chyhoeddir copi o'i adroddiad gyda'r Datganiad pan fydd hwn ar gael ar ôl cwblhau'r archwiliad. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod hefyd gyhoeddi Datganiad Llywodraethu. I gael rhagor o wybodaeth ac esboniad o'r eitemau yn y ddogfen hon, cysylltwch â thîm Cyllid yr Awdurdod finance@beacons-mpa.gov.uk

2. YNGLŶN AG AWDURDOD PARC CENEDLAETHOL BANNAU BRYCHEINIOG

Mae'r Awdurdod yn cwmpasu 520 milltir sgwâr ac mae'n un o dri Pharc Cenedlaethol yng Nghymru. Daeth yr Awdurdod yn Awdurdod Lleol Pwrpas Arbennig annibynnol o 1 Ebrill 1996 ac mae ganddo ddau ddiben statudol ac un ddyletswydd:

Dibenion:

- Gwarchod a gwella harddwch naturiol, bywyd gwyllt a threftadaeth ddiwylliannol y Parc Cenedlaethol.
- Hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer mwynhad cyhoeddus a dealltwriaeth o rinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol.

Dyletswydd:

- Meithrin lles economaidd a chymdeithasol cymunedau sy'n byw yn y Parc Cenedlaethol.

Yr Awdurdod yw'r Awdurdod Cynllunio Lleol statudol ar gyfer yr ardal ac mae'n gyfrifol am baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a phenderfynu ar geisiadau cynllunio.

Bob blwyddyn mae'n ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi Cynllun Corfforaethol sy'n nodi sut mae'n bwriadu defnyddio ei adnoddau ar gyfer y flwyddyn i ddod i gyflawni'r dibenion a'r ddyletswydd yn unol â'i Gynllun Rheoli cyfredol ar gyfer Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog 2022-2027. Cynhelir adolygiad o berfformiad yr Awdurdod yn erbyn y Cynllun Corfforaethol yn flynyddol. Mae'r dogfennau hyn wedi'u cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod www.beacons-mpa.gov.uk

3. INCWM A GWARIANT

Y gost gros i'r Awdurdod o ddarparu ei wasanaethau, fel yr adroddwyd i'r Aelodau yn ystod y flwyddyn at ddibenion rheoli, oedd £7,135k. Mae'r tabl isod yn crynhoi gwariant a ffynonellau cyllid ac yn dangos bod £121k net wedi'i drosglwyddo o'r Cronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi. Mae Llywodraeth Cymru yn pennu lefel gymeradwy yr Awdurdod o wariant refeniw net ar gyfer y flwyddyn ac yn talu 75% o hyn mewn Grant Parc Cenedlaethol. Yna gall yr Awdurdod godi'r 25% sy'n weddill drwy gyhoeddi ardoll ar yr Awdurdodau Unedol cyfansoddol. Y rhain yw: Cyngor Sir Powys, Cyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Sir Fynwy, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent, a Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid refeniw a chyfalaf penodol ar gyfer cyflawni prosiectau â blaenoriaeth. Lle na ellir cymhwyso hyn yn llawn yn y flwyddyn y caiff ei dderbyn, caiff ei gadw mewn cronfa wrth gefn wedi'i glustnodi a'i gymhwyso yn y blynyddoedd i ddod.

Mae incwm a gynhyrchir yn lleol a grantiau penodol yn cael eu dyrannu i wasanaethau unigol ac yn cael eu gwrthbwysu yn erbyn y gwariant ar y penawdau hynny i gyrraedd cyfanswm y cyllidebau a'r costau net fel y'u hadroddir i'r rhai sy'n gyfrifol am reoli'r Awdurdod. Mae'r tabl isod yn dangos sut mae cost net gwasanaethau yn deillio o incwm a gwariant gros (gweler Nodyn 1, Dadansoddiad Gwariant a Chyllid am gysoni'r symiau a adroddwyd i'r rheolwyr ar sail cyfarwyddiaeth â'r cyfansymiau a adroddir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Mae'r costau net ar gyfer pob gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys dibrisiant (cost traul ar adeiladau, offer, ac ati). Gwneir addasiadau hefyd ar gyfer costau pensiwn yn unol â Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19: Buddion Ymddeol (IAS19). Bwriad yr addasiadau technegol hyn yw dod â chyfrifon yr Awdurdod yn unol â Pholisiau Cyfrifyddu a Dderbynnir yn Gyffredinol y DU. Maent yn nodi'r gost lawn i'r Awdurdod yn y flwyddyn ariannol berthnasol o gyflawni'r holl ymrwymadau yn y dyfodol i'w weithwyr presennol a chyn-weithwyr o dan y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Nid yw'r addasiadau hyn yn effeithio ar wariant refeniw net yr Awdurdod, a dalir amdano gan Lywodraeth Cymru a threthdalwyr lleol, ynghyd ag incwm a gynhyrchir drwy ddarparu gwasanaethau. Am esboniad llawn o'r sail ar gyfer y taliadau o dan IAS 19, gweler Nodyn 30. Nid yw'r addasiadau wedi'u cynnwys yn y ffigurau wedi'u cyllidebu gan nad ydynt yn cael unrhyw effaith ar gost gweithrediadau'r Awdurdod at ddibenion rheoli.

Mae addasiadau IAS19 yn effeithio ar asedau'r Awdurdod fel y'u cofnodwyd yn y Fantolen, gan gynyddu asedau net cyffredinol yr Awdurdod i balans o £12.615m. Mae addasiad IAS19 ac IFRIC 14 o £1.11m wedi arwain at y sefyllfa bensiwn gyffredinol yn symud o ddiffyg o £0.5m i ddim balans ar ddiwedd y flwyddyn. Yn y CIES, mae'r asesiad actiwaraid o asedau a rhwymedigaethau'r Awdurdod yn y Gronfa wedi cynhyrchu enillion actiwaraid net o £0.63m; y llynedd cynghorwyd enillion actiwaraid o £11.83m.

Cymhariaeth o incwm a gwariant gwirioneddol: Blynyddoedd ariannol cyfredol a blaenorol

	2023/24	2022/23
	£000	£000
Grant y Parc Cenedlaethol	3,309	3,144
Ardoll y Parc Cenedlaethol	1,036	1,035
Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth	1,576	1,253
Ffioedd, Ffioedd ac incwm arall o'r Gwasanaeth	959	843
Llog i'w dderbyn	125	58
Cyfanswm yr incwm	7,005	6,333
Treuliau Gweithwyr	4,512	4,105
Treuliau Gwasanaeth Eraill	2,623	2,432
Cyfanswm Gwariant	7,135	6,537
Trosglwyddiadau i/(o) Cronfeydd wrth Gefn	(121)	(76)

Cyfanswm y Gwariant ar ôl trosglwyddiadau net i/o Gronfeydd wrth Gefn	7,014	6,461
Net (cost)/incwm Gwasanaethau (Cyfraniadau i/o'r Gronfa Gyffredinol)	(9)	(128)

Er bod Grant Parc Cenedlaethol 2023/24 gan Lywodraeth Cymru a'r cyllid Ardoll cysylltiedig yn aros ar lefelau 2022/23, derbyniodd yr Awdurdod grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru yn y flwyddyn o fwy na £2.6m. Mae'r grant i'w ddefnyddio a'i gyfrif dros sawl blwyddyn a defnyddiwyd £200k i helpu i gefnogi gwariant refeniw yn ystod y flwyddyn.

Cynyddodd cyfanswm y cyllid grant yn y flwyddyn o £5.3m yn 2022/23 i £5.9m yn 2023/24. Yn yr un modd, cynyddodd incwm ffioedd, taliadau a gwasanaethau o £843k i £959k yn 2023/24. Ceisiodd yr Awdurdod ddefnyddio'r cyllid hwn i fodloni ei ddibenion statudol a blaenoriaethau y Llywodraeth. Cynyddodd gwariant cyffredinol yr Awdurdod o £7,135k £598k (9.1%), rhwng 2022/23 a 2023/24 a oedd yn bennaf oherwydd costau cyflogaion cynyddol o £407k a threuliau gwasanaethau eraill o £191k.

Cafwyd cais llwyddiannus am grantiau cyfalaf ychwanegol o wahanol ffynonellau yn ystod y flwyddyn, a gwariodd yr Awdurdod £1.2m ar asedau cyfalafol y dangosir manylion amdanynt yn yr Asedau Anghyredol (gweler Nodyn 14: Eiddo, Cyfarpar ac Offer a Nodyn 15: Asedau Anniriaethol).

Mae cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn caniatáu i'r Awdurdod neilltuo cronfeydd wrth gefn i fodloni ymrwymadau yn y dyfodol, megis costau Cymorth Prosiectau, Ymholiad Cynllun Datblygu Lleol ac ymrwymadau Cronfa Lleoedd Cynaliadwy Tirweddau Cynaliadwy. Defnyddir y cronfeydd wrth gefn hyn lle nad yw amseriad derbyniadau cyllid yn cyfateb i flwyddyn ariannol y gwariant cysylltiedig.

Gostyngodd cyfanswm cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio gan yr Awdurdod rhwng 31 Mawrth 2023 a 31 Mawrth 2024; o £3.480m i £3.125m. Mae'r mwyafrif o'r cronfeydd wrth gefn hyn wedi'u neilltuo ar gyfer gwaith prosiect penodol ac ymrwymadau eraill. Fodd bynnag, yn gyffredinol, cymhwyswyd tua £385k o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a £254k o gronfeydd cyfalaf yn ystod y flwyddyn i ariannu gweithgareddau refeniw a chyfalaf.

Cynhyrchir cymhariaeth rhwng y cyfrif incwm a gwariant cyllidebedig a gwirioneddol yn ôl gwasanaeth ar gyfer 2023/24 isod. Mae'r tabl yn unol â Chod Ymarfer cyfredol CIPFA, sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau gyfrif am wariant ac incwm yn yr un strwythur gwrthrychol ag a ddefnyddir ar gyfer adrodd i reolwyr.

Er mwyn galluogi cymariaethau rhwng y gyllideb ddiwygiedig a'r alldro, mae ail-daliadau diwedd blwyddyn ar gyfer taliadau cyfalaf (dibrisiant), absenoldebau cronedig a chostau cynllun pensiwn a aseswyd yn actiwaraid (yn unol â safonau cyfrifyddu rhyngwladol) wedi'u cymhwyso i ffigurau'r gyllideb i roi cyfanswm wedi'i addasu.

Crynodeb o'r prif amrywiadau rhwng cyllideb 2023/24 fel y'i haddaswyd a'r Datganiad o Gyfrifon.

Costau Gwasanaeth Net	Cyllideb wedi'i haddasu 2023/24*	2023/24 Allanol*	2023/24 Amrywiad yn erbyn y Gyllideb wedi'i haddasu
	£000	£000	£000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	460	409	(51)
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	470	463	(7)
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	1,942	1,579	(362)
Cynllunio a Lleoliad	2,343	2,212	(132)
Adran Rheolwr y Rhaglen	758	710	(48)
Cost net gwasanaethau wedi'i addasu	5,973	5,373	(600)
Llog a dderbyniwyd	(50)	(125)	(75)
Grant Parc Cenedlaethol (Llywodraeth Cymru)	(3,109)	(3,309)	(200)
Ardoll y Parc Cenedlaethol (Awdurdodau Cyfansoddol)	(1,037)	(1,036)	1
Cyfalaf y Parc Cenedlaethol a Grantiau Eraill (Llywodraeth Cymru)	(1,076)	(1,076)	
Trosglwyddo i/(o) Cronfeydd wrth Gefn	(773)	(122)	651
Incwm net wedi'i addasu	(6,045)	(5,668)	377
Addasiadau Cyfrifyddu wedi'u gwrthdroi	72	304	232
Diffyg Net /(Gwarged)	0	9	9

*gan gynnwys dibrisiant tybiannol, addasiadau safonau cyfrifyddu ar gyfer costau pensiwn ac elfennau eraill sy'n ofynnol gan CIPFA ar gyfer paratoi cyfrifon.

Mae'r tabl uchod yn dangos bod cost net gwasanaethau yr Awdurdod o £5,373k yn £600k yn is na'r gyllideb o £5,973k. Roedd cyfraddau blaendal ffafriol yn ystod y flwyddyn ynghyd â balansau arian

parod uwch na'r disgwyl yn golygu bod yr Awdurdod wedi derbyn llog o £125k, £75k yn uwch na'r cyllideb. Mae'r awdurdod wedi elwa yn ariannol o gario nifer sylweddol o swyddi gwag sydd wedi lleihau effaith y dyfarniadau cyflog yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Roedd cyfraniad grant SLSP, derbyn lefel uwch o log banc na'r disgwyl a phrosiectau nad oeddent yn cael eu datblygu ar y gyfradd a ragwelir yn golygu effaith is na'r disgwyl ar y Gronfa Gyffredinol yn 2023/24. Mae'r tabl yn dangos bod yr Awdurdod wedi rhagweld yr angen i dynnu oddeutu £773k o'i gronfeydd wrth gefn i gydbwysu cyllideb 2023/24, ond yn ymarferol dim ond £122k oedd ei angen.

Y prif reswm dros y tanwariant oedd mewn perthynas â chostau cyflogaeth sy'n deillio o swyddi gwag; Roedd costau cyflog gwirioneddol o £3,415k yn £212k yn is na'r gyllideb ac roedd cost blwydd-daliadau gwirioneddol o £646k yn £48k yn is na'r gyllidebu. Arweiniodd camgymeriad yng nghyfraniadau'r cyflogwr Yswiriant Gwladol a gyllidebwyd at arbedion pellach o £240k. Cyfrifwyd £200k ychwanegol o grant refeniw Llywodraeth Cymru hefyd yn ystod y flwyddyn a defnyddiwyd hyn i dalu am wariant cyllidebedig ac ychwanegol.

Amrywiadau sylweddol yn ôl cyfarwyddiaeth a adroddwyd i'r Rheolwyr

Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu (tanwariant o £51k)

Roedd cyfanswm y costau cyflog o dan y gyllideb o £116k, yn bennaf oherwydd arbedion cyflog sy'n deillio o'r swydd wag o Reolwr Datblygu Busnes, a helpodd i wrthbwysu diffyg mewn grant cyllidebol anesboniadwy o £100k yng nghyllideb y Prif Swyddog Gweithredol. Fe wnaeth tanwariant ar ffioedd proffesiynol Materion Cyhoeddus o £29k ynghyd â chynnydd mewn incwm grant ychwanegol, effeithio'n sylweddol ar y tanwariant cyffredinol yn y gyfarwyddiaeth. Roedd grant dyblyg o £10k i National Parks UK na chafodd ei ddefnyddio, er bod gorwariant o £4k ar Ffioedd Archwilio.

Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithwyr (£7k o danwariant)

Cafodd tanysgrifiadau, cyhoeddiadau cyfeirio a ffioedd proffesiynol eu gorwario ychydig yn ystod y flwyddyn ac er bod gwasanaethau cyfreithiol wedi'u gorwario, roedd gwasanaethau democrataidd wedi tanwario sylweddol. Mae'r gorwariant ar Ffioedd Proffesiynol o £13k a Chyhoeddiadau o £5k o fewn y gwasanaeth Cyfreithiol hefyd wedi'u gwrthbwysu gan arbedion o £27k mewn Cyflogau a Lwfansau Aelodau.

Natur a Newid yn yr Hinsawdd (Tanwariant o £362k)

Roedd costau cyflogaeth o £1,390k o fewn Natur a Newid yn yr Hinsawdd yn £98k o dan y gyllideb. Arweiniodd oedi wrth benodi Swyddog Polisi Treescapes a dechrau'r prosiect Datblygu Arwyddion Hanfodol at danwariant yn yr adran Ecoleg. Roedd costau gweithredu eraill o £972k yn uwch na'r gyllideb o £434K. Er bod rhai gorbwyntiau ar y gyllideb oherwydd taliadau rhent depo ychwanegol, grantiau a dalwyd i drydydd partiön a phrynu offer, roedd y rhan fwyaf o'r gwariant dros ben mewn perthynas â phrosiectau ychwanegol a ariennir gan grantiau. Roedd ffioedd a grantiau o £442k yn uwch na'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn, gyda'r grantiau ychwanegol yn dod o grant Lleoedd Cynaliadwy Tirweddau Cynaliadwy Llywodraeth Cymru, Cronfa Lleoedd Lleol ar gyfer Natur W.C.V.A., a Chronfa Ffyniant a Rennir Llywodraeth y DU.

Cynllunio a Lle (£132k o danwariant)

Roedd cyfanswm y costau staffio o £1,936k ar draws y gyfarwyddiaeth Cynllunio a Lle £161k yn is na'r gyllideb. Roedd sawl swydd yn parhau i fod yn wag am ran o'r flwyddyn, yn enwedig ym maes rheoli datblygu a Strategaeth, Polisi a Threftadaeth, a oedd yn cuddio costau staff yng nghanolfannau'r Awdurdod. Cyfanswm alldro Rhaeadrau oedd £58k yn uwch na'r gyllideb a oedd yn bennaf oherwydd diffyg o £45k yng nghyllideb y Llogi Cyffredinol ar gyfer y Staff Cwrdd a Chyfarch. Cafodd y gorrediad ei ddigolledu'n rhannol gan incwm o £243k oedd £17k yn uwch na'r gyllideb. Roedd alldro canolfan ymwelwyr y Parciau Cenedlaethol yn £56k dros y gyllideb, er eto roedd cyfanswm yr incwm yn fwy na'r gyllideb o £26k. Roedd costau trydan y ddwy ganolfan yn sylweddol uwch na'r cyllideb. Ariannwyd gwaith atgyweirio adeiladau annisgwyl o £20k yng NCraig y Nos gan gyllid grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru.

Rhyddhaodd yr Awdurdod gytundebau Adran 106 a derbyniadau Tai Fforddiadwy eraill gwerth £248k a oedd wedi'u cadw am nifer o flynyddoedd.

Adran Rheolwr y Rhaglen (£48k Tanwariant)

Adran y Rheolwr Rhaglen yw lle mae'r rhan fwyaf o wasanaethau cymorth yr Awdurdod yn cael eu cofnodi. Mae mwyafrif y tanwariant ar gyfer y gyfarwyddiaeth mewn perthynas â chostau cyflogaeth. Roedd y costau cyflogaeth gwirioneddol, sef £467k, £46k yn is na'r gyllideb ac roedd yn bennaf oherwydd swyddi gwag a thanwariant mewn costau hyfforddi staff.

Edrych ymlaen

Wrth edrych i'r dyfodol, mae cyllidebau blynyddol craidd yr Awdurdod ar gyfer 2024/25 a thu hwnt yn dangos diffygion blynyddol sy'n cael eu cydbwysu trwy dynnu ar gronfeydd wrth gefn yr Awdurdod sy'n amlwg nad yw'n gynaliadwy. Mae ffactorau y tu allan i reolaeth yr Awdurdod yn parhau i ddominyddu'r disgwyliadau yn y dyfodol ac mae'r cyllid i'r Awdurdod yn parhau i fod yn heriol. Yn ogystal ag effaith pwysau chwyddiant y blynyddoedd diwethaf, disgwylir i'r Grant Parc Cenedlaethol ac incwm craidd eraill barhau ar y gorau. Mae dyfarniadau cyflog hefyd yn debygol o ddarparu pwysau pellach ac maent y tu allan i reolaeth yr Awdurdod. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn archwilio opsiynau i dyfu ffrydiau incwm amgen ac adolygu ei gostau gweithredu strwythurol. Fodd bynnag, mae gallu sefydliadol yn gyfyngiad yma.

Ym mis Mawrth 2024 derbyniodd yr Awdurdod gyllid ychwanegol croesawgar a hanfodol o £2.5m gan Lywodraeth Cymru. Rhannwyd hwn yn £1.0m at ddibenion refeniw a £1.5m ar gyfer gwariant cyfalaf. Roedd £200k o'r cyllid refeniw i helpu i wrthsefyll y diffyg refeniw a ragwelir ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24. Yn yr un modd, bydd y cyllid refeniw ychwanegol yn cael ei ddefnyddio i wrthbwysu'r diffygion gweithredu a ragwelir ar gyfer blynyddoedd ariannol 2024/25 a 2025/26. Mae'n werth pwysleisio y byddai'n rhaid ariannu'r diffygion heb y cyllid hwn o gronfeydd wrth gefn cyfyngedig a chyfyngedig yr Awdurdod ei hun. Balans y Cronfeydd Cyffredinol wrth gefn ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2023/24 oedd £1,167k, a disgwylir iddo aros ar y lefel hon tan ddiwedd 2024/25 a gostwng i £201k ar ddiwedd 2025/26 sy'n is na'r lefel wrth gefn a argymhellir a osodwyd gan yr Awdurdod.

4) GWARIANT CYFALAF

Gwariodd yr Awdurdod £1,222k ar brosiectau cyfalaf a darperir crynodeb o'r gwariant sy'n gymwys fel cyfalaf at ddibenion cyfrifyddu isod:

	2023/24	2022/23
	Gwirioneddol	Gwirioneddol
	£000	£000
Prosiectau Gwella Mynediad i'r Ucheldir a Hawliau Tramwy	28	246
Adfer mawndir	516	389
Cronfa Twf Gwyrdd – datgarboneiddio canolfannau ymwelwyr	0	52
Ceblau Ffibr	0	50
Dylunio Four Fall Trail (gwaith parhaus)	72	5
Cerbydau ac Offer	126	134
Gwelliannau i Ganolfan Ymwelwyr y Parc Cenedlaethol	95	244
Gwelliant yn Bikers Corner	32	0
Gwella Llinell Govilon	10	0
Gwaith gwella yn Craig Y Nos	179	0
Ailddatblygu Ardal Dderbyn Rhaeadr Cwmporth	164	0
Cyfanswm y gwariant a ddosbarthir fel cyfalaf o dan ddiffiniad cyfrifyddu a pholisïau*	1,222	1,120
Llai:		
Grantiau a Chyfraniadau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn	(996)	(918)
Trosglwyddo o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb ei gymhwyso	(172)	(146)
Defnyddio Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	(54)	(24)
Defnyddio Cyllid Etifeddiaeth wedi'i gynnwys mewn Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodi	0	(31)
Cyllid Refeniw	0	(1)
Gwariant Net	(1,222)	(1,120)

*Mae gwariant sy'n bodloni'r diffiniad cyfrifyddu o gyfalaf wedi'i ddosbarthu fel cyfalaf ac wedi'i ariannu gan grantiau mewn blwyddyn, defnydd o dderbyniadau cyfalaf, dyraniad etifeddiaeth a dyraniad o'r Cyfrif Refeniw. Mae gwariant yn bodloni'r meini prawf de minimis cyfrifyddu perthnasol (fel yr amlinellir ym mholisïau cyfrifyddu'r Awdurdod). Pan fydd prosiectau'n cael eu cwblhau, mae'r ased sy'n deillio o hynny yn cael ei gynnwys ym Mantolen yr Awdurdod.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AR GYFER Y DATGANIAD O GYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R AWDURDOD

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod:-

- Wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei materion ariannol yn briodol ac i sicrhau bod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwnnw, y swyddog hwnnw yw'r Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151).
- Rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau a diogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

CYFRIFOLDEBAU'R PRIF SWYDDOG ARIANNOL

Mae'r Prif Swyddog Ariannol/Swyddog S151 yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod yn unol ag arferion priodol fel y nodir yng Nghôd Ymarfer CIPFA/LASAAC *ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig*.

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon, mae'r Prif Swyddog Ariannol wedi dweud:-

- Dewis polisiau cyfrifyddu addas ac yna eu cymhwyso'n gyson;
- Gwnaeth dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddoeth;
- Cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Mae'r Prif Swyddog Ariannol hefyd wedi bod:

- Cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a oedd yn gyfredol;
- Cymryd camau rhesymol ar gyfer atal a chanfod twyll ac afreoleidd-dra eraill.

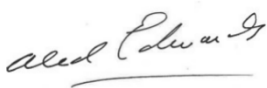
Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar y dyddiad cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2024. Er mwyn cydymffurfio â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, mae'n ofynnol i'r swyddog ariannol cyfrifol ail-ardystio'r Datganiad yn union cyn iddo gael ei fabwysiadu gan yr Awdurdod ac ar ôl cwblhau'r archwiliad, tra bod y Cadeirydd yn ardystio cymeradwyaeth y Datganiad archwiliedig gan yr Awdurdod.



Swyddog Adran 151

Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Dyddiad: 7th Chwefror 2025



Cadeirydd

Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Dyddiad: 7th Chwefror 2025

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Barn ar ddatganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2024, o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn cynnwys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yn gyfraith berthnasol a mabwysiadodd y DU safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023-24.

Yn fy marn i, ym mhob agwedd sylweddol, mae'r datganiadau ariannol:

- rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog ar 31 Mawrth 2024 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a mabwysiadwyd safonau cyfrifyddu rhyngwladol gan y DU fel y'u dehonglwyd a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023-24.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Audit of Financial Statements of Public Sector Entities in the United Kingdom'. Mae fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny yn cael eu disgrifio ymhellach yn gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r adran datganiadau ariannol fy adroddiad.

Mae fy staff a minnau yn annibynnol ar Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rydw i wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes parhaus

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail cyfrifyddu wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i wneud, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu gyda'i gilydd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog i barhau i fabwysiadu'r sail cyfrifyddu sy'n barhaus am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg y caiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn perthynas â busnes parhaus yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol ac adroddiad fy archwilydd arnynt. Mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau a nodir yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn sylweddol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu fel arall mae'n ymddangos ei bod wedi'i chamddatgan yn sylweddol. Os ydw i'n nodi anghysondebau materol o'r fath neu gamddatganiadau materol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad materol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os, yn seiliedig ar y gwaith rydw i wedi'i wneud, rwy'n dod i'r casgliad bod camddatganiad materol o'r wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a gynhwysir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2023-24; a
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratwir y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt trwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, yr wyf yn adrodd i chi, os, yn fy marn i:

- Nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- nid yw cofnodion cyfrifyddu digonol wedi'u cadw, neu nad yw ffurflenni digonol ar gyfer fy archwiliad wedi cael eu derbyn gan ganghennau nad ymwelwyd â nhw gan fy nhîm; neu
- Nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion cyfrifyddu a'r ffurflenni.

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr eglurir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalen 11, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am:

- paratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi golwg wir a theg ac yn cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- rheolaethau mewnol fel y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn penderfynu ei fod yn angenrheidiol i alluogi paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiad materol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad;
- asesu gallu Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog i barhau fel busnes parhaus, datgelu fel y bo'n berthnasol, materion sy'n ymwneud â busnes parhaus a defnyddio'r sail cyfrifyddu ar barhad oni bai bod y swyddog ariannol cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad materol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol ag ISAs (UK) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu gamgymeriad ac fe'u hystyri'r yn faterol os, yn unigol neu yn y cyfan, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau materol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Holi rheolwyr, archwilwyr mewnol Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog sy'n ymwneud â:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, a amheuir neu honedig; a
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyllo. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais y potensial ar gyfer twyll mewn perthynas â phostio cyfnodolion anarferol.
- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol

neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

- Cael dealltwriaeth o berthynas partion cysylltiedig.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau a phrofi'r datganiadau ariannol i ddogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- ymholi i reolwyr, a'r Pwyllgor Archwilio a Risg am ymglyfreitha a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy reolwyr ddiystyru rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a
- gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu'r tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfathrebu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a risgiau twyll posibl i holl aelodau'r tîm archwilio ac arhosais yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog, a natur, amseriad a maint y gweithdrefnau archwilio a berfformiwyd, yn effeithio ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau yn gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol i'w weld ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Cyfrifoldebau archwilydd eraill

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynglŷn, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio sylweddol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion sylweddol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu nodi yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ann-Marie Harkin
Ar ran ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
10 Chwefror 2025

1 Capital Quarter,
Stryd Tyndall,
Caerdydd
CF10 4BZ

Datganiad o Bolisiau Cyfrifyddu

Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 a'i sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2024. Pwrpas y Datganiad o Bolisiau Cyfrifyddu yw esbonio seiliau cyfrifo'r ffigurau yn y cyfrifon.

Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â:

- Cod Ymarfer y flwyddyn gyfredol ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod).
- Y nodiadau canllaw a gyhoeddwyd gan CIPFA ar gymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS); Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IAS).

Cysyniadau Cyfrifo

Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â'r egwyddorion a'r cysyniadau cyfrifyddu canlynol.

Egwyddorion: perthnasedd, dibynadwyedd, cymhariaeth, dealladwyedd.

Cysyniadau: materoldeb, cynrychiolaeth ffyddlon, prydlondeb, croniadau, gofynion deddfwriaethol.

Mae'r egwyddorion a'r cysyniadau hyn wedi cael eu defnyddio wrth ddewis a chymhwyso polisïau cyfrifo a thechnegau amcangyfrif ac wrth ymarfer barn broffesiynol.

Croniadau incwm a gwariant

Mae gweithgaredd yn cael ei gyfrif yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid yn unig pan fydd taliadau arian parod yn cael eu gwneud neu eu derbyn. Yn benodol:

- Mae refeniw o werthu nwyddau yn cael ei gydnabod pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau a'r gwobrau sylweddol o berchnogaeth i'r prynwr, ac mae'n debygol y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodiad yn llifo i'r Awdurdod.
- Mae refeniw o ddarparu gwasanaethau yn cael ei gydnabod pan all yr Awdurdod fesur canran cwblhau'r trafodiad yn ddibynadwy, ac mae'n debygol y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodiad yn llifo i'r Awdurdod.
- Mae cyflenwadau yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fyddant yn cael eu defnyddio – lle mae bwllch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a'u defnydd, maent yn cael eu cario fel stocrestrau ar y fantolen.
- Pan fo refeniw a gwariant wedi'u cydnabod ond nad yw arian parod wedi'i dderbyn na'i dalu, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y Fantolen. Lle na ellir setlo dyledion, mae balans y dyledwyr yn cael ei leihau, a gwneir tâl i'r cyfrif gwariant ac incwm am yr incwm na allai gael ei gasglu.

- Ni fydd trafodion sydd â gwerth llai na £1,000 yn cael eu cronni oni bai bod rhesymau gweithredol penodol dros wneud hynny, megis gweinyddu hawliadau grantiau.

Arian parod a chyfwerth ag arian parod

Mae arian parod yn cael ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol ad-daladwy heb gosb ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cyfwerth ag arian parod yn fuddsoddiadau sy'n aeddfedu o fewn 3 mis neu lai o ddyddiad y caffael ac sy'n hawdd eu trosi i symiau hysbys o arian parod gyda risg ddibwys o newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a chyfwerth ag arian parod yn net gorddrafftiau banc sy'n ad-daladwy ar alw ac sy'n rhan annatod o reolaeth arian parod yr Awdurdod.

Ffioedd i Refeniw am Asedau Anghyredol

Mae gwasanaethau, a gwasanaethau cymorth yn cael eu debydu gyda'r symiau canlynol i gofnodi cost cadw asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn:

- Dibrisiant y gellir ei briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- Colledion ailbrisio a nam ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronedig yn y gronfa ailbrisio y gellir dileu'r colledion yn eu herbyn
- Amorteiddiad asedau sefydlog anniriaethol y gellir eu priodoli i'r gwasanaeth

Rhwymedigaethau annisgwyl, asedau a darpariaethau annisgwyl

Rhwymedigaethau annisgwyl

Mae atebolrwydd annisgwyl yn codi pan fydd digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth bosibl i'r awdurdod y bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau yn unig trwy ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr awdurdod. Mae rhwymedigaethau annisgwyl hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle byddai darpariaeth fel arall yn cael ei gwneud ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif adnoddau, neu ni ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw rhwymedigaethau annisgwyl yn cael eu cydnabod yn y Fantolen ond maent yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon lle maent yn sylweddol.

Asedau annisgwyl

Mae ased annisgwyl yn codi pan fydd digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi ased posibl i'r awdurdod y bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau yn unig trwy ddigwydd neu fel arall digwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr awdurdod.

Nid yw asedau annisgwyl yn cael eu cydnabod yn y fantolen ond maent yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon lle mae'n debygol y bydd mewnlifiad o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth a'u bod yn sylweddol.

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo'r ddau amod canlynol yn berthnasol: -

- digwyddiad wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol ar yr Awdurdod sy'n debygol o fod yn gofyn am setliad neu drosglwyddo buddion economaidd neu botensial gwasanaeth
- gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth

Codir tâl ar ddarpariaethau fel treuliau yn y llinell wasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan nodir rhwymedigaeth bosibl mesuradwy. Amcangyfrifir gwerth y gost bosibl ar ddyddiad y fantolen a'i gario yn y fantolen fel rhwymedigaeth. Pan fydd taliad yn cael ei wneud yn y pen draw, mae'n cael ei godi'n uniongyrchol i'r ddarpariaeth.

Mae setliadau amcangyfrifedig a'u tebygolrwydd yn cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol ac os yw'n dod yn annhebygol y bydd y gost yn cael ei dynnu neu y disgwylir i'r swm gael ei leihau, bydd y gostyngiad neu ddileu'r ddarpariaeth yn cael ei gredydu yn ôl i'r gwasanaeth a godwyd yn wreiddiol. Pan ddisgwylir i rywfaent neu'r cyfan o'r gost sy'n gysylltiedig â darpariaeth fod yn adennill gan drydydd parti, fel yswiriwr, ni fydd yr incwm cysylltiedig hwn yn cael ei gydnabod oni bai ei fod bron yn sicr o gael ei dderbyn ar ôl cyflawni'r rhwymedigaeth.

Buddion Cyflogeion

Mae buddion sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth yn cael eu derbyn gan weithwyr presennol ac mae'r rhai sydd i'w setlo o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion fel cyflogau a chyflogau, gwyliau blyneddol â thâl ac absenoldeb salwch â thâl i weithwyr presennol ac fe'u cydnabyddir fel treuliau am wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn darparu gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronïad ar gyfer cost hawliau gwyliau a enillir gan weithwyr ond nad ydynt wedi'u cymryd cyn diwedd y flwyddyn y gall gweithwyr eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r cronïad yn cael ei godi ar Surplus or Deficit on the Provision of Services ac yna'n cael ei wrthdroi allan trwy'r Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn fel bod buddion gwyliau yn cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol lle mae'r absenoldeb gwyliau yn digwydd.

Mae buddion terfynu yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol ac fe'u codir ar sail cronïadau i'r llinell wasanaeth berthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y cynharaf o pan na all yr awdurdod dynnu'r cynnig o'r buddion hynny yn ôl mwyach neu pan fydd yr awdurdod yn cydnabod costau Ailstrwythuro.

Mae buddion ôl-gyflogaeth (pensiynau) yn cael eu hennill gan weithwyr yn ystod eu bywyd gwaith yn gyfnewid am wasanaethau i'w cyflogwr. Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Powys. Mae'r cynllun yn darparu buddion diffiniedig i aelodau (cyfandaliad ymddeol a phensiynau) a enillir wrth i weithwyr weithio i'r Awdurdod ac mae'n cael ei gyfrif fel cynllun buddion diffiniedig.

Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Powys y gellir eu priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull uned amcanestynedig – h.y. asesiad o'r taliadau yn y dyfodol a fydd yn cael eu gwneud mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yma gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaethau, cyfraddau trosiant gweithwyr, ac ati, ac amcanestyniadau o enillion ar gyfer gweithwyr presennol.

Mae rhwymedigaethau a ddefnyddir at ddibenion cyfrifyddu yn cael eu cyfrifo gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt a osodir gan gyfeirio at enillion bondiau corfforaethol. Mae asedau cronfa pensiwn Powys y gellir eu priodoli i'r Awdurdod wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar eu gwerth teg. Fel a ganlyn:

- Gwarantau a ddyfynnir – pris bid cyfredol
- Gwarantau heb eu dyfynnu – amcangyfrif proffesiynol
- Gwarantau Unedol – Pris Cynnig Cyfredol
- eiddo – gwerth y farchnad

Mae'r newid yn yr atebolrwydd pensiwn net yn cael ei ddadansoddi yn yr elfennau canlynol:

Cost y gwasanaeth sy'n cynnwys:

cost gwasanaeth gyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – a ddyrannwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y gweithiodd y gweithwyr ar eu cyfer

cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i ddiwygiad neu doriad cynllun y mae ei effaith yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – wedi'i ddebyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gostau Heb eu Dosbarthu.

Llog net ar yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (ased), h.y. treuliau llog net ar gyfer yr awdurdod – y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased) sy'n deillio o dreigl amser a godir ar linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – cyfrifir hyn drwy gymhwyso'r gyfradd ddisgownt a ddefnyddir i fesur y rhwymedigaeth buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod i'r Rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased) ar ddechrau'r cyfnod – gan ystyried unrhyw newidiadau yn yr atebolrwydd buddion diffiniedig net (ased) yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-daliadau.

Ail-fesuriadau sy'n cynnwys:

yr enillion ar asedau'r cynllun – ac eithrio symiau sydd wedi'u cynnwys mewn llog net ar yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (asedau) – a godir i'r Gronfa Bensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn yr atebolrwydd pensiynau net sy'n codi oherwydd nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – a godir i'r Gronfa Bensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Powys – arian parod a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn wrth setlo rhwymedigaethau; heb eu cyfrif fel treuliau.

Mewn perthynas â buddion ymddeol, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i balans y Gronfa Gyffredinol gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i'r Gronfa Bensiynau ac oddi yno i gael gwared ar y debydau tybiannol a'r credydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau felly yn mesur yr effaith fuddiol i'r Gronfa Gyffredinol o fod yn ofynnol i gyfrif am fudd-daliadau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach nag wrth i fudd-daliadau gael eu hennill gan weithwyr.

Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, yn ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir y Datganiad o Gyfrifon i'w gyhoeddi.

Gellir nodi dau fath o ddigwyddiadau:

- Y rhai sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – mae'r Datganiad o Gyfrifon wedi'i addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath
- Y rhai sy'n arwydd o amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid yw'r Datganiad o Gyfrifon wedi'i addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, gwneir datgeliad yn y nodiadau o natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol amcangyfrifedig.
- Nid yw digwyddiadau sy'n digwydd ar ôl ardystiad archwilio yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o Gyfrifon.

Arian Tramor

Pan fo'r Awdurdod wedi ymrwymo i drafodiad wedi'i enwi mewn arian tramor, mae'r trafodiad yn cael ei drosi'n sterling ar y gyfradd gyfnewid sy'n berthnasol ar y dyddiad y bu'r trafodiad yn effeithiol. Pan fo symiau mewn arian tramor yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn,

maent yn cael eu haildrosi ar y gyfradd gyfnewid spot ar 31 Mawrth. Mae enillion neu golledion materol sy'n deillio o hynny yn cael eu cydnabod yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Grantiau a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu ar gyfrif, mewn rhandaliadau neu mewn ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol bod yr Awdurdod wedi cydymffurfio â'r amodau sy'n gysylltiedig â'r taliadau, a bydd y grantiau neu'r cyfraniadau yn cael eu derbyn.

Nid yw symiau a gydnabyddir yn ddyledus i'r Awdurdod yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nes bod sicrwydd rhesymol bod amodau sy'n gysylltiedig â'r grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Mae amodau yn amodau sy'n nodi bod yn ofynnol i'r derbynnydd ddefnyddio'r buddion economaidd neu'r potensial gwasanaeth yn y dyfodol a gaffaelir yn yr ased a gaffaelwyd gan ddefnyddio'r grant neu'r cyfraniad gael eu defnyddio fel y nodwyd, neu fod yn rhaid dychwelyd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol i'r trosglwyddwr. Pan fydd grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwrthdroi allan o Balans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan nad yw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gyfrif Grantiau Cyfalaf Heb ei Gymhwyso. Pan fo grant wedi'i ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Mae arian a ddatblygwyd fel grantiau a chyfraniadau nad ydynt wedi'u bodloni ar eu cyfer yn cael eu cario yn y Fantolen fel Derbyniadau ymlaen llaw. Pan fydd amodau'n cael eu bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoli) neu Drethiant ac Incwm Grant Anbenodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau anniriaethol

Mae gwariant ar asedau anariannol nad oes ganddynt sylwedd ffisegol ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod o ganlyniad i ddigwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael ei gyfalafu pan ddisgwylir y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Mae asedau anniriaethol yn cael eu mesur i ddechrau ar gost a'u cario ar gost amorteiddio. Mae swm dibrisiadwy ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i'r llinellau(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae ased yn cael ei brofi am amhariad pryd bynnag y ceir arwydd y gallai'r ased gael ei amharu – mae unrhyw golledion a gydnabyddir yn cael eu postio i'r llinellau(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae unrhyw enillion neu golled

sy'n deillio o waredu neu adael ased anniriaethol yn cael ei bostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Rhestrau

Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn y cyfrifon ar gost. Mae hyn yn wyriad oddi wrth ofynion y Cod Ymarfer CIPFA, sy'n ei gwneud yn ofynnol i stociau gael eu dangos ar yr isaf o'r gost wirioneddol neu'r gwerth gwiredadwy net, pa un bynnag yw'r isaf. Nid yw'r gwahaniaeth yn cael ei ystyried yn faterol.

Prydlesi

Mae prydlesi yn cael eu dosbarthu fel prydlesi cyllid lle mae telerau'r les yn trosglwyddo yn sylweddol yr holl risgiau a gwobrau sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, cyfarpar neu offer o'r lesddeiliad i'r lesddeiliad a bod gwerth yr eitem o eiddo, cyfarpar neu offer a brydleswyd yn fwy na'r trothwy de minimis o £10,000. Mae pob prydles arall yn cael ei ddosbarthu fel prydlesi gweithredol.

Mae taliadau prydles yn cael eu codi yn llawn yn ôl y dyddiad sy'n daladwy ar sail llinell syth, gan sicrhau tâl blynyddol cyfartal i'r cyfrifon refeniw gwasanaeth trwy gydol oes y brydles.

Mae'r Awdurdod yn rhentu sawl eiddo i gefnogi ei wasanaethau, ac mae costau rhentu yn cael eu cyfrif ar sail linell syth yn y cyfnodau rhentu perthnasol. Mae'r Awdurdod hefyd yn rhentu sawl eiddo sy'n eiddo nad oes eu hangen ar gyfer darparu gwasanaeth uniongyrchol. Mae'r eiddo yn cael eu dal fel asedau sefydlog yn y fantolen, ac mae incwm sy'n ymwneud â'r eiddo hyn yn cael ei gyfrif ar sail linell syth yn y cyfnodau rhent perthnasol.

Costau a Gwasanaethau Cymorth

Yn unol â'r Cod Ymarfer CIPFA cyfredol, cyfrifir cost gwasanaethau cymorth yn yr un fformat ag a gyflwynir i Aelodau'r Awdurdod yn y cyfrifon rheoli. Dangosir gwasanaethau cymorth a chostau rheoli adrannol yn yr adran lle maent yn cael eu rheoli.

Addasiadau cyfnod blaenorol, newidiadau mewn polisiau ac amcangyfrifon cyfrifyddu a gwallau

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi oherwydd newid mewn polisiau cyfrifyddu neu i gywiro gwall sylweddol. Pan wneir newid, caiff ei gymhwyso'n ôl-weithredol (oni nodir fel arall) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd bob amser wedi cael ei gymhwyso. Mae gwallau materol a ddarganfuwyd

mewn ffigurau cyfnod blaenorol yn cael eu cywiro'n ôl-weithredol trwy ddiwygio balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

Mae newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu yn cael eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd presennol a'r blynyddoedd i ddod yr effeithir arnynt gan y newid ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Eiddo, Peiriannau ac Offer

Mae asedau sydd â sylwedd ffisegol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol yn cael eu dosbarthu fel Eiddo, Cyfarpar ac Offer.

Cydnabyddiaeth

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Cyfarpar ac Offer yn cael ei gyfalafu ar sail croniadau, ar yr amod ei bod yn debygol y bydd y buddion economaidd neu'r potensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r eitem yn y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod a gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (hy atgyweiriadau a chynnal a chadw) yn cael ei godi fel treuliau pan gaiff ei ysgwyddo. Mae'r Awdurdod wedi gosod isafswm lefel o £10,000 ar gyfer cyfalafu gwariant, ac eithrio tir ac adeiladau sydd bob amser yn cael eu cyfalafu. Mae gwariant islaw'r isafswm lefel yn cael ei drin fel refeniw. Fodd bynnag, pan fo prosiectau gyda gwariant cyfanredol dros £10,000, mae'r prosiect yn cael ei gyfalafu.

Mesuriad

Mae asedau yn cael eu mesur i ddechrau ar gost, gan gynnwys y pris prynu ac unrhyw gostau y gellir eu priodoli i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol er mwyn iddo allu gweithredu yn y modd a fwriadwyd gan reolwyr.

Yna caiff asedau eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

Seilwaith ac asedau cymunedol dibrisio cost hanesyddol. Pob ased arall: gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol, gwerth defnydd presennol.

Lle nad oes tystiolaeth o werth teg yn seiliedig ar y farchnad oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewid dibrisiant fel amcangyfrif o werth teg. Pan fo asedau nad ydynt yn eiddo sydd â bywydau defnyddiol byr neu werthoedd isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisio fel dirprwy ar gyfer gwerth teg. Mae asedau a gynhwysir yn y fantolen ar werth teg yn cael eu hailbrisio'n ddigon rheolaidd i sicrhau nad yw eu swm cario yn wahanol iawn i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond o leiaf bob pum mlynedd. Mae cynnydd mewn prisiau yn cael eu cyfateb gan gredydau i'r Gronfa Ailbrisio i gydnabod enillion heb eu gwireddu.

Pan nodir gostyngiadau mewn gwerth, maent yn cael eu cyfrif gan:

- Naill ai, lle mae balans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio, mae cyfanswm cario'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- Neu, pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio neu fod balans annigonol, mae swm cario'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys enillion ailbrisio a gydnabyddir ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cydgrynhai i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Amhariad

Asesir asedau ar ddiwedd y flwyddyn a oes unrhyw arwydd y gallai ased gael ei amharu. Pan fo arwyddion yn bodoli ac amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn sylweddol, amcangyfrifir swm adferadwy yr ased ac, pan fo hyn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled nam ar gyfer y diffyg.

Pan nodir colledion nam, maent yn cael eu cyfrif gan:

- pan fo balans o enillion ailbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisio, mae swm cario'r ased yn cael ei ddiannu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio neu balans annigonol, mae swm cario'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- pan fo colled nam yn cael ei wrthdroi wedyn, caiff y gwrthdro ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i addasu ar gyfer dibrisiant a fyddai wedi cael ei godi pe na bai'r golled wedi'i chydabod.

Dibrisiad

Darperir dibrisiant ar bob asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer trwy ddyrannu eu symiau dibrisiadwy yn systematig dros eu bywydau defnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb fywyd defnyddiol cyfyngedig penderfynadwy (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (hy asedau sy'n cael eu hadeiladu). Cyfrifir anghymeradwyedd ar y seiliau canlynol:

- Anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr ased fel y cynghorir gan swyddog cymwys priodol
- Seilwaith (hawliau tramwy, llwybrau a strwythurau cysylltiedig – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr ased fel y cynghorwyd gan swyddog cymwysedig priodol

Yn absenoldeb cyngor penodol, mae'r amcangyfrif o fywydau asedau a ddefnyddir fel a ganlyn:

Cerbydau ac offer arall	5 mlynedd
Offer TG	3 blynedd
Asedau cymunedol a seilwaith	20 mlynedd
Adeiladau	20 mlynedd
Asedau anniriaethol	3 blynedd

Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm cost yr eitem, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân.

Mae enillion ailbrizio hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth cyfredol a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi bod yn daladwy yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrizio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Gwarediadau ac asedau anghyredol a gedwir i'w gwerthu

Pan fydd yn debygol y bydd swm cario ased yn cael ei adennill yn bennaf trwy drafodiad gwerthu yn hytrach na thrwy ei ddefnydd parhaus, mae'n cael ei ailddosbarthu fel Ased a Ddelir i'w Werthu. Mae'r ased yn cael ei ailbrizio yn union cyn ailddosbarthu ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau i'w werthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau i'w werthu, mae'r golled yn cael ei bostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabyddir yn flaenorol yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Nid yw dibrisiant yn cael ei godi ar Asedau a Ddelir i'w Werthu.

Nid yw asedau sydd i'w gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau a Ddelir i'w Werthu. Pan fydd ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomisiynu, mae swm cario'r ased yn y Fantolen (boed yn Eiddo, Cyfarpar ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Werthu) yn cael ei ddileu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth waredu. Mae derbyniadau o warediadau (os o gwbl) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth waredu (h.y. wedi'u rhwydo yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg y gwarediad). Mae unrhyw enillion ailbrizio a gronnwyd ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrizio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Mae symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad dros £10,000 yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf. Mae derbyniadau yn cael eu priodoli i'r Gronfa wrth gefn o Balans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Gan fod yr Awdurdod yn ddi-ddyled, gellir defnyddio 100% o unrhyw dderbyniadau o'r fath i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau yn dâl yn erbyn trethiant, gan fod cost asedau sefydlog yn cael ei ddarparu'n llawn o dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Mae symiau'n cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Gwarged

Pan nad yw ased bellach yn cael ei ddefnyddio at ddibenion gweithredol ond nid yw'n cael ei farchnata, ei adael na'i sgrapio, mae'n cael ei ddosbarthu fel ased dros ben. Mae asedau dros ben yn cael eu prisiau ar werth teg (h.y. y pris a fyddai'n cael ei dderbyn mewn trafodiad trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur.

Cronfeydd wrth gefn

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio at ddibenion polisi yn y dyfodol neu i dalu am gyfyngiadau wrth gefn. Mae cronfeydd wrth gefn yn cael eu creu trwy appropriating symiau yn y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd gwariant i'w ariannu o gronfa wrth gefn yn cael ei godi, codir tâl ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i sgorio yn erbyn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna mae'r gronfa yn cael ei feddiannu yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Cedwir cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfreithlon, ymddeol a buddion cyflogaeth ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau defnyddiol i'r Awdurdod.

Treth ar Werth

Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi ar sail TAW yn unig. Pan na ellir adennill TAW ar eitem o wariant, mae'n cael ei godi i'r gwasanaeth neu'r prosiect cyfalaf cysylltiedig.

Y PRIF DDATGANIADAU CYFRIFO

Nodyn esboniadol ar y wybodaeth a gynhwysir yn y datganiadau ariannol craidd.

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn nodi manylion incwm a gwariant yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 a'i fantolen ar 31 Mawrth 2024. Mae'r pedwar datganiad ariannol craidd yn adlewyrchu gweithgareddau'r Parciau Cenedlaethol gan gynnwys y prosiectau penodol a ymgwymerwyd ac maent fel a ganlyn:

Mae'r **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** (CIES) yn dangos y gost gyfrifyddu yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae hefyd yn dwyn ynghyd holl enillion a cholledion yr Awdurdod am y flwyddyn.

Mae'r **Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn** (MIRS) yn dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn ar gronfeydd wrth gefn a ddelir gan yr Awdurdod, wedi'u dadansoddi'n gronfeydd wrth gefn 'defnyddiol' a chronfeydd wrth gefn 'anhygoel'. Mae'r datganiad yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau yr awdurdod a sut mae'r costau hynny'n cael eu hariannu o'r gwahanol gronfeydd wrth gefn a gedwir.

Mae'r **Fantolen** yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan y Parc Cenedlaethol. Mae asedau net y Parc Cenedlaethol (asedau llai rhwymedigaethau) yn cael eu cyfateb â'r Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiol ac Anhyblyg a Ddelir gan y Parc Cenedlaethol. Cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yw'r rhai y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiad statudol ar eu defnydd. Nid yw Cronfeydd wrth Gefn na ellir eu defnyddio ar gael i ariannu gwasanaethau ac maent yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio), lle byddai symiau ar gael i ddarparu gwasanaethau dim ond pe bai'r asedau'n cael eu gwerthu, a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn llinell y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn 'Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau.'

Mae'r **Datganiad Llif Arian yn** dangos y newidiadau mewn arian parod a chyfwerth ag arian parod y Parc Cenedlaethol yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chyfwerth ag arian parod trwy ddosbarthu llif arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi a chyllido. Mae swm y llif arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o ba raddau y mae gweithgareddau gweithredu'r awdurdod yn cael eu hariannu drwy grant ac ardollau neu gan dderbynwyr gwasanaethau a ddarperir gan y Parc Cenedlaethol. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli i ba raddau y mae all-lif arian parod wedi'i wneud ar gyfer adnoddau sydd â'r bwriad o gyfrannu at ddarparu gwasanaethau yr awdurdod yn y dyfodol. Mae llif arian sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol wrth ragweld hawliadau ar arian parod yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (hy, benthyca) i'r awdurdod.

Mae'r nodiadau ar dudalennau (16 – 27) Polisiâu Cyfrifo a thudalennau (34 – 69) yn rhan o'r datganiad cyfrifon. darparu mwy o fanylion am eitemau a gynhwysir yn y datganiadau.

**Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2024**

	2023/24	2023/24	2023/24	2022/23	2022/23	2022/23
	Gwariant Gros	Incwm Gros	Rhwyd	Gwariant Gros	Incwm Gros	Rhwyd
	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	531	(122)	409	545	(107)	438
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	470	(8)	462	513	(5)	508
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	2,724	(1,145)	1,579	2,380	(837)	1,543
Cynllunio a Lleoliad	3,387	(1,174)	2,213	3,488	(1,146)	2,342
Adran Rheolwr y Rhaglen	714	(4)	710	717	(2)	715
Cost y Gwasanaethau	7,826	(2,453)	5,373	7,643	(2,097)	5,546
Gwariant gweithredu arall (nodyn 6)			40			40
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi (Nodyn 7)			(115)			242
Treth ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 8)			(5,422)			(5,097)
(gwarged)/ diffyg ar ddarparu gwasanaethau			(124)			731
Gwarged neu ddiffyg ar ailbrisio Asedau Sefydlog			(112)			35
Actiwaraid (Enillion)/Colledion ar Bensiwn Asedau/Rhwymedigaethau (Nodyn 30)			(628)			(11,830)
Cynhwysfawr (Incwm) a Gwariant Arall			(740)			(11,795)
Cyfanswm Cynhwysfawr (Incwm) a Gwariant			(864)			(11,064)

**Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn
Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2024**

	Gwarchodfa Gyffredinol	Cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi	Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y gellir eu Defnyddio	Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 31 Mawrth 2023	1,176	1,612	692	0	3,480	8,438	11,918
Addasiad Arall						(57)	(57)
Balans wedi'i ailddatgan ar 31 Mawrth 2023	1,176	1,612	692	0	3,480	8,381	11,861
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod 2023/24							
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	124				124	628	752
Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau (Nodyn 11)	(222)		(255)		(477)	477	
Net (Gostyngiad)/Cynnydd cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(98)		(255)		(353)	1,105	752
Trosglwyddiadau o Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi (Nodyn 12)	90	(90)					
Talgrynniadau	(1)	(2)	1		(2)	4	2
(Gostyngiad)/Cynnydd yn 2023/24	(9)	(92)	(254)	0	(355)	1,109	754
Balans ar 31 Mawrth 2024	1,167	1,520	438	0	3,125	9,490	12,615

Mae'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn mewn Datganiadau yn cael ei adrodd mewn £'000 ac er mwyn sicrhau bod balansau cyfrifon yn cael eu hadrodd yn gywir ar ddiwedd y Flwyddyn Ariannol mae sawl addasiad talgrynnu.

Mae'r balans agoriadol ar y Cyfrif Addasiad Cyfalaf wedi'i ddiwygio i adlewyrchu dileu asedau mewn blynnyddoedd blaenorol. Mae hyn hefyd wedi'i addasu ar gyfer balans agoriadol y cyfrif Tir ac Adeiladau.

**Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn
Blwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023**

	Gwarchodfa Gyffredinol	Cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi	Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y gellir eu Defnyddio	Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 31 Mawrth 2022	1,533	1,420	908	24	3,885	-3,033	852
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod 2022/23							
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(731)				(731)	11,795	11,064
Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau (Nodyn 11)	595		(216)	(24)	355	(355)	
Net (Gostyngiad)/Cynnydd cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi	(136)		(216)	(24)	(376)	11,440	11,064
Trosglwyddiadau o Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi (Nodyn 12)	(221)	192			(29)	31	2
(Gostyngiad)/Cynnydd yn 2022/23	(357)	192	(216)	(24)	(405)	11,471	11,066
Balans ar 31 Mawrth 2023	1,176	1,612	692	0	3,480	8,438	11,918

Mantolen ar 31 Mawrth 2024

	2023/24 £000	2022/23 £000
Eiddo, Cyfarpar ac Offer (Nodyn 14)	9,621	9,112
Asedau anniriaethol (nodyn 15)	25	31
CYFANSWM ASED AU TYMOR HIR	9,646	9,143
Stocrestrau (Nodyn 18)	58	70
Dyledwyr tymor byr (Nodyn 19)	1,656	1,393
Arian parod a chyfwerth ag arian parod (nodyn 20)	5,045	2,994
ASEDAU CYFREDOL	6,759	4,457
Credydwyr Tymor Byr (Nodyn 21)	(3,792)	(1,109)
RHWYMEDIGAETHAU CYFREDOL	(3,792)	(1,109)
Atebolrwydd - Cynlluniau Pensiwn Buddion Diffiniedig (Nodyn 30)	0	(573)
RHWYMEDIGAETHAU HIRDYMOR	0	(573)
ASEDAU NET	12,615	11,918
Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	(438)	(692)
Cronfeydd wrth gefn eraill y gellir eu defnyddio	(2,687)	(2,788)
Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio (nodyn 12)	(3,125)	(3,480)
Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio (Nodyn13)	(9,490)	(8,438)
CYFANSWM Y CRONFEYDD WRTH GEFN	(12,615)	(11,918)



Dyddiad: 7th Chwefror 2025

Swyddog Adran 151

Datganiad Llif Arian

	2023/24 £000	2022/23 £000
Net (gwarged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	(124)	731
Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod (nodyn 22)	(997)	32
Addasiadau ar gyfer eitemau sydd wedi'u cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n fuddsoddi ac yn ariannu gweithgareddau	-	-
Llif arian net o weithgareddau gweithredu	(1,121)	763
Gweithgareddau buddsoddi (Nodyn 23)	(930)	202
Gweithgareddau ariannu (Nodyn 24)	-	-
Net (Cynnydd) neu ostyngiad mewn arian parod a chyfwerth ag arian parod	(2,051)	965
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod adrodd	2,994	3,959
Arian parod a chyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd (Nodyn 20)	5,045	2,994

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Nodyn 1: Dadansoddiad o Wariant a Chyllid

Amcan y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid yw dangos sut y defnyddiwyd y cyllid sydd ar gael i'r Parc Cenedlaethol (e.e. o Grant Craidd y Parc Cenedlaethol, ardollau) ar gyfer y flwyddyn wrth ddarparu gwasanaethau o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid hefyd yn dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu at ddibenion gwneud penderfyniadau rhwng Cyfarwyddiaethau'r Parc Cenedlaethol. Mae Incwm a Gwariant a gyfrifir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn cael ei gyflwyno'n llawnach yn y CIES.

	gwariant net sy'n daladwy i'r gronfa gyffredinol 2023/24 £000	Addasiadau rhwyng y Sail Ariannu a Chyfrifyddu 2023/24 £000	Gwariant net yn y CIES 2023/24 £000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	407	(2)	409
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	461	(1)	462
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	1,214	(365)	1,579
Cynllunio a Lleoliad	1,916	(297)	2,213
Adran Rheolwr y Rhaglen	683	(27)	710
Cost Net y Gwasanaethau	4,681	(692)	5,373
Incwm a Gwariant Arall	(4,580)	917	(5,497)
Diffyg / (Gwarged)	101	225	(124)
Symudiad ar Gronfeydd Cyffredinol a Chronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi:			
Balans Agoriadol	2,788		
Symudiad	(101)		
Balans Cau	2,687		

	gwariant net sy'n daladwy i'r gronfa gyffredinol 2022/23 £000	Addasiadau rhwng y Sail Ariannu a Chyfrifyddu 2022/23 £000	Gwariant net yn y CIES 2022/23 £000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	397	(41)	438
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	454	(54)	508
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	1,126	(417)	1,543
Cynllunio a Lleoliad	1,867	(475)	2,342
Adran Rheolwr y Rhaglen	598	(117)	715
Cost Net y Gwasanaethau	4,442	(1,104)	5,546
Incwm a Gwariant Arall	(4,306)	509	(4,815)
Diffyg / (Gwarged)	136	(595)	731
Symudiad ar Gronfeydd Cyffredinol a Chronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi:			
Balans Agoriadol	2,953		
Symudiad	(165)		
Balans Cau	2,788		

Addasiadau rhwng sail Cyllid a Chyfrifyddu

Mae'r canlynol yn esbonio'r prif addasiadau o'r Gwariant Net sy'n Daladwy i Gronfa Gyffredinol yr Awdurdodau a'r Cronfeydd Clustnogedig i gyrraedd y symiau yn y CIES. Mae addasiadau o ddibenion Cyfalaf yn cynnwys (lle maent wedi digwydd yn ystod y flwyddyn) dibrisiant, amhariadau ac ailbriso, enillion a cholledion. Mae hefyd yn addasu ar gyfer cyfraniadau refeniw i wariant cyfalaf nad ydynt yn godi tâl o dan arferion chyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol i'r Gronfa Gyffredinol.

Mae Addasiad Pensiwn yn dangos lle mae costau wedi cael eu heffeithio gan gael gwared ar gyfraniadau pensiwn a'u disodli gan gostau IAS19.

Mae addasiadau eraill yn eitemau na ellir eu dyrannu i addasiadau Cyfalaf neu Bensiwn.

	Addasiadau at ddibenion cyfalaf	Newid net ar gyfer yr addasiadau pensiwn	Addasiada u Eraill	Cyfanswm Addasiada u
	2023/24	2023/24	2023/24	2023/24

Addasiadau rhwng sail cyllido a chyfrifyddu	£000	£000	£000	£000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	0	0	(2)	(2)
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	0	(1)	0	(1)
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	(363)	0	(2)	(365)
Cynllunio a Lleoliad	(280)	0	(17)	(297)
Adran Rheolwr y Rhaglen	(23)	0	(4)	(27)
Cost y Gwasanaethau	(666)	(1)	(25)	(692)
Incwm a Gwariant Arall	1,224	(54)	(253)	917
Gwahaniaeth rhwng gwarged neu ddifffyg y Gronfa Gyffredinol a gwarged neu ddifffyg CIES ar ddarparu gwasanaethau	558	(55)	(278)	225

	Addasiadau at ddibenion cyfalaf	Newid net ar gyfer yr addasiadau pensiwn	Addasiadau Eraill	Cyfanswm Addasiadau
	2022/23	2022/23	2022/23	2022/23
Addasiadau rhwng sail cyllido a chyfrifyddu	£000	£000	£000	£000
Swyddfa'r Prif Weithredwr a Chyfathrebu	0	(48)	7	(41)
Swyddog Monitro ac Adran Cyfreithiwr	0	(46)	(8)	(54)
Natur a Newid yn yr Hinsawdd	(200)	(209)	(8)	(417)
Cynllunio a Lleoliad	(113)	(320)	(42)	(475)
Adran Rheolwr y Rhaglen	(45)	(61)	(11)	(117)
Cost y Gwasanaethau	(358)	(684)	(62)	(1,104)
Incwm a Gwariant Arall	918	(340)	(69)	509
Gwahaniaeth rhwng gwarged neu ddifffyg y Gronfa Gyffredinol a gwarged neu ddifffyg CIES ar ddarparu gwasanaethau	560	(1,024)	(131)	(595)

NODYN 2: Safonau Cyfrifyddu a Gyhoeddwyd ac Heb eu Mabwysiadu

Mae Cod 2023/24 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith newid cyfrifyddu a fydd yn ofynnol gan safonau cyfrifyddu newydd sydd wedi'u cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gan y Cod. Mae diwygiadau i Cod Ymarfer

2023/24 ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol wedi'u hadolygu ac nid ydynt yn cael eu hystyried yn berthnasol nac yn amherthnasol i'r Awdurdod.

Roedd Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol (IFRS) 16 – Prydlesi safonol newydd, sy'n debygol o effeithio ar y ffordd y mae'r Awdurdod yn cyfrif am ei brydlesi yn y datganiadau ariannol, i gael ei gyflwyno yn 2022/23. Mae'r dyddiad gweithredu wedi'i ohirio ac ar hyn o bryd mae'n cael ei gynnig fel mabwysiadu gwirfoddol. Nid yw'r Awdurdod wedi mabwysiadu'r safon newydd yn wirfoddol, a fydd yn dod yn orfodol yn 2024/25.

NODYN 3: Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu'r Awdurdod, mae rhai dyfarniadau wedi'u gwneud yn ymwneud ag ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Y dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad o Gyfrifon yw:

Mae ansicrwydd ynglŷn â lefelau cyllid ar gyfer Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru yn y dyfodol y tu hwnt i flwyddyn ariannol 2024/25. Fodd bynnag, mae'r rhagdybiaeth wedi'i wneud nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i ddarparu arwydd y gallai asedau'r Awdurdod gael eu hamharu oherwydd yr angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau darpariaeth gwasanaethau.

NODYN 4: Rhagdybiaethau a wnaed am y dyfodol a phrif ffynonellau eraill o ansicrwydd amcangyfrif

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau amcangyfrifedig sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon. Cynhaliwyd prisio tir ac adeiladau'r Awdurdod yn 2023/24.

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i ragdybiaethau
Atebolrwydd pensiynau/Ased	Mae amcangyfrif o'r atebolrwydd net i dalu pensiynau yn dibynnu ar sawl dyfarniad cymhleth sy'n ymwneud â chynnyrch bondiau corfforaethol, y gyfradd ddisgownt a ddefnyddir, cyfraddau cynnydd cyflog a ragwelir, cyfraddau marwolaethau ac enillion disgwyledig ar asedau cronfa bensiwn. Mae	Gall newidiadau mewn rhagdybiaethau ryngweithio mewn sawl ffordd a gallant gael effaith fawr ar yr atebolrwydd net pensiwn yn y datganiadau ariannol. Mae'r safon gyfrifyddu sy'n llywodraethu'r sail gyfrifyddu ar gyfer costau'r Cynllun Pensiwn yn hysbys i achosi anwadalrwydd mewn amcangyfrifon o asedau a rhwymedigaethau rhwng blynyddoedd ac felly sigliadau

	asesiad o'r atebolrwydd pensiwn wedi'i ddarparu gan AON Solutions UK Limited, sydd hefyd yn darparu cyngor actiwaraid ar y rhagdybiaethau i'w cymhwyso a'u heffaith.	mawr yng nghyfanswm CIES ac asedau net yn y fantolen.
Eiddo, Peiriannau ac Offer	Mae asedau yn cael eu dibrisio dros fywydau defnyddiol sy'n dibynnu ar ragdybiaethau am lefel yr atgyweiriadau a'r gwaith cynnal a chadw a fydd yn cael eu gwneud ar asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud hi'n ansicr y bydd yr Awdurdod yn gallu cynnal ei wariant presennol ar atgyweiriadau a chynnal a chadw, gan ddod ag amheuaeth am y bywydau defnyddiol a roddir i asedau. Mae prisiau a briodolir i Eiddo gan briswyr yr Awdurdod yn cael eu heffeithio gan werthoedd y farchnad sy'n dibynnu'n sylweddol ar ffactorau economaidd y tu allan i reolaeth yr Awdurdod.	Mae gostyngiad mewn bywyd defnyddiol neu adnabod nam yn cynyddu'r tâl i Gost Gwasanaethau yn y CIES ac yn lleihau gwerth asedau yn y Fantolen. Gall newidiadau yng ngwerth marchnad asedau arwain at dir ac adeiladau'r Awdurdod yn cael eu tanbrizio neu eu gorbrizio. O ganlyniad i'r rhyfel yn yr Wcrain ac amodau ariannol anodd yn 2024, mae llawer mwy o ansicrwydd mewn perthynas â gwerthoedd eiddo. Mae'r effeithiau hyn o bosibl yn faterol ond nid ydynt eto yn mesuradwy.

NODYN 5: Digwyddiadau ar ôl dyddiad y fantolen

Awdurdodwyd y Datganiad o Gyfrifon i'w gyhoeddi gan y Prif Swyddog Ariannol ar 7 Chwefror 2025. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau sy'n bodoli ar 31 Mawrth 2024, mae'r ffigurau yn y Datganiadau a'r nodiadau wedi'u haddasu ym mhob agwedd sylweddol i adlewyrchu effaith y wybodaeth hon.

NODYN 6: Incwm a Gwariant Gweithredol Arall

	2023/24 £000	2022/23 £000
Costau Gweinyddu'r Gronfa Bensiwn	40	40
Cyfanswm	40	40

NODYN 7: Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

	2023/24 £000	2022/23 £000
Llog ar rwymedigaeth buddion diffiniedig net y Cynllun Pensiwn	10	300
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(125)	(58)
Cyfanswm	115	242

NODYN 8: Trethiant ac Incwm Grant Anbenodol (gweler hefyd Nodyn 9 - Cyfanswm Incwm Grant)

	2023/24 £000	2023/24 £000	2022/23 £000	2022/23 £000
Ardollau ar Awdurdodau Lleol Etholiadol				
Cyngor Sir Powys	609		609	
Cyngor Sir Caerfyrddin	152		152	
Cyngor Sir Fynwy	116		116	
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	53		53	
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	41		41	
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	32		32	
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	32		32	
Is-gyfanswm		1,035		1,035
Incwm grant amhenodol – Grant y Parc Cenedlaethol		3,309		3,144
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a gymhwyswyd yn ystod y flwyddyn		996		918
Grantiau Eraill		82		
Cyfanswm		5,422		5,097

NODYN 9: Incwm Grant

Credydodd yr Awdurdod y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn.

	2023/24 £000	2022/23 £000
Wedi'i gredydu i drethiant ac incwm grant amhenodol		
Grant y Parc Cenedlaethol	3,309	3,144
Grant Cyfalaf y Parc Cenedlaethol wedi'i gynnwys yn y Grant Cyfalaf Incwm a Cyfrif Gwariant	996	918
Grant arall gan Lywodraeth Cymru	82	0
Ardollau – Cyngor Sir Powys	609	609
Cyngor Sir Caerfyrddin	152	152
Cyngor Sir Fynwy	116	116
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	53	53
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	41	41
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	32	32
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	32	32
Cyfanswm	5,422	5,097

Wedi'i gredydu i Wasanaethau		
Grantiau a ariennir gan yr UE	3	53
Grantiau eraill y Llywodraeth	993	840
Grantiau a Chyfraniadau Awdurdodau Lleol Eraill	189	256
Grant Cronfa Dreftadaeth y Loteri	0	25
Grantiau Eraill	310	77
Rhoddion ac Etifeddiaeth	0	3
Cyfanswm a gredydwyd i wasanaethau	1,495	1,254
Cyfanswm Grantiau, Cyfraniadau a Rhoddion	6,917	6,351

Nodyn 10 Dadansoddiad Goddrychol o Wariant ac Incwm

Mae'r nodyn hwn yn esbonio natur gwariant ac incwm yr Awdurdod fel y dangosir yn y CIES

	2023/24	2022/23
	£000	£000
Gwariant		
Buddion cyflogeion	4,541	4,852
Gwasanaethau eraill	2,662	2,472
Dibrisiant, amorteiddio, ailbriso	663	358
Taliadau Llog	10	300
Cyfanswm y gwariant	7,876	7,982
Incwm		
Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaethau	(958)	(844)
Llog ac incwm buddsoddi	(125)	(58)
Ardollau	(1,035)	(1,035)
Grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau eraill	(5,882)	(5,314)
Cyfanswm yr incwm	(8,000)	(7,251)
Gwarged / (diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(124)	(731)

NODYN 11: Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol i'r adnoddau a bennir gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol. Isod ceir disgrifiad o'r Gronfa Gyffredinol, y gwneir yr addasiadau yn ei erbyn.

Gwarchodfa Gyffredinol

Y Gronfa Gyffredinol yw'r gronfa statudol y mae'n ofynnol talu holl dderbyniadau awdurdod iddi ac y mae'r holl rwymedigaethau i'w bodloni, ac eithrio i'r graddau y gallai rheolau statudol ddarparu fel arall. Gall y rheolau hyn hefyd nodi'r flwyddyn ariannol y dylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar y Gronfa Gyffredinol, nad yw o reidrwydd yn unol

ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r Gronfa Gyffredinol felly yn crynhoi'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'i bweru i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiad cyfalaf. Darperir manylion yr addasiadau isod

Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu 2023/24	Gwarchodfa Gyffredinol	Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio
	£000	£000	£000	£000
Addasiadau i'r adnoddau refeniw				
Symiau y mae incwm a gwariant a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifir yn unol â gofynion statudol.				
Costau Pensiwn (trosglwyddiadau i/o'r Gronfa Bensiynau)	57	-	-	(57)
Absenoldebau cronedig	26	-	-	(26)
Gwrthdroi cofnodion a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	663	-	-	(663)
Cyfanswm yr addasiad i adnoddau refeniw	746	-	-	(746)
Addasiadau rhwng refeniw ac adnoddau cyfalaf				
Trosglwyddo grantiau cyfalaf a chyfraniadau i grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso				
Trosglwyddo grantiau cyfalaf a chyfraniadau at refeniw (eitemau nad ydynt yn gymwys heb eu cyfalafu)	82	(82)	-	-
Gwariant cyfalaf a ariennir o falanau refeniw				
Grantiau Cyfalaf drwy'r CIES	(1,224)	-	-	1,224
Cyfanswm yr addasiadau rhwng refeniw ac adnoddau cyfalaf	(1,142)	(82)	-	1,224

Addasiadau i adnoddau cyfalaf				
Defnyddio derbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				
Cymhwyso grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	174	(174)	-	-
Cyfanswm yr addasiadau i adnoddau cyfalaf	174	(174)	-	-
Cyfanswm yr addasiadau	(222)	(256)	-	478

Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu 2022/23	Gwarchodfa Gyffredinol	Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio
	£000	£000	£000	£000
Addasiadau i'r adnoddau refeniw				
Symiau y mae incwm a gwariant a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifir yn unol â gofynion statudol.				
Costau Pensiwn (trosglwyddiadau i/o'r Gronfa Bensiynau)	1,025	-	-	1,025
Absenoldebau cronedig	62	-	-	62
Gwrthdroi cofnodion a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	358	-	-	358
Cyfanswm yr addasiad i adnoddau refeniw	1,445	-	-	1,445
Addasiadau rhwng refeniw ac adnoddau cyfalaf				
Trosglwyddo grantiau cyfalaf a chyfraniadau i grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso	-	-	-	-
Trosglwyddo grantiau cyfalaf a chyfraniadau at refeniw (eitemau nad ydynt yn gymwys heb eu cyfalafu)	69	(69)	-	-
Gwariant cyfalaf a ariennir o falanau refeniw	(1)	-	-	(1)
Grantiau Cyfalaf drwy'r CIES	(918)	-	-	(918)

Cyfanswm yr addasiadau rhwng referniw ac adnoddau cyfalaf	(850)	(69)	-	(919)
Addasiadau i adnoddau cyfalaf				
Defnyddio derbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	-	-	(24)	(24)
Cymhwyso grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	-	(147)	-	(147)
Cyfanswm yr addasiadau i adnoddau cyfalaf	-	(147)	(24)	(171)
Cyfanswm yr addasiadau	595	(216)	(24)	355

NODYN 12: Cyfanswm y Cronfeydd wrth Gefn y gellir eu defnyddio

	2023/24 £000	2022/23 £000
Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	(438)	(692)
Cronfeydd Cyffredinol	(1,167)	(1,176)
Cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi	(1,520)	(1,612)
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn y gellir eu Defnyddio	(3,125)	(3,480)

Symud mewn cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar y symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod o'i adnoddau referniw i dalu costau yn y dyfodol y mae eu hamseriad a'u maint yn ansicr. Mae'r cronfeydd wrth gefn hyn yn cael eu cadw nes bod angen neu hyd nes y bydd yr Awdurdod yn penderfynu na fydd y costau disgwylidig yn codi.

Darperir crynodeb o symudiadau mewn cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi ar gyfer y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf isod:

	Balans ar 31 Mawrth 2022	Trosglwy ddiadau allan	Trosglwy ddiadau i mewn	Balans ar 31 Mawrth 2023	Trosglwy ddiadau allan	Trosglwy ddiadau i mewn	Balans ar 31 Mawrth 2024
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Llywodraeth Cymru Grantiau referniw penodol wedi'u hymrwymo i brosiectau	395	(176)	34	253	(168)	0	85

S106/Symiau Tai Fforddiadwy a dderbyniwyd gan yr Awdurdod ond heb eu cymhwyso eto	376	0	31	407	(146)	0	261
Cronfeydd wrth gefn eraill wedi'u clustnodi	649	(67)	370	952	(71)	293	1,174
Cyfanswm	1,420	(243)	435	1,612	(385)	293	1,520

Rhoddir dibenion cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi, gyda balansau sy'n fwy na £30k, a gynhwysir yn y tabl uchod isod.

Cyllid Refeniw Penodol Llywodraeth Cymru 2017 £47k (2022/23 £52k) Mae'r gronfa wrth gefn hon yn dal y gyfran heb ei wario o'r cyllid refeniw ar gyfer ystod o brosiectau penodol, a ddarparwyd i'r Awdurdod yn ychwanegol at ei grant craidd yn 2016/17.

Cyllid Refeniw Penodol Llywodraeth Cymru 2018 £12k (2022/23 £24k) Mae'r gronfa wrth gefn hon yn dal y gyfran heb ei wario o'r cyllid refeniw ar gyfer ystod o brosiectau penodol, a ddarparwyd i'r Awdurdod yn ychwanegol at ei grant craidd yn 2017/18.

Cyllid Refeniw Penodol Llywodraeth Cymru 2019 £Dim (2021/22 £144k) Mae'r gronfa wrth gefn hon yn dal y gyfran heb ei wario o'r cyllid refeniw ar gyfer ystod o brosiectau penodol, a ddarparwyd i'r Awdurdod yn ychwanegol at ei grant craidd yn 2018/19.

Cyllid Refeniw Penodol Llywodraeth Cymru £26k (2022/23 £34k) Mae'r gronfa wrth gefn hon yn dal y gyfran heb ei wario o'r cyllid refeniw ar gyfer ystod o brosiectau penodol, a ddarperir i'r Awdurdod yn ychwanegol at ei grant craidd yn 2022/23.

S106/Cronfa Tai Fforddiadwy £261k (2022/23 £407k) Mae'r gronfa hon wedi'i sefydlu i gadw symiau Adran 106 sy'n daladwy i'r Awdurdod mewn perthynas â datblygu eiddo hyd nes y cânt eu dyrannu i ymgeiswyr am ddarparu tai fforddiadwy.

Cronfa Ddiffyg Arfaethedig £404k (2022/23 £230k) Sefydlwyd y gronfa wrth gefn hon ar gyfer diffyg arfaethedig yr Awdurdod yn 2022/23, i adlewyrchu'r effaith ar y balans a gedwir mewn Cronfeydd Cyffredinol. Disgwylir y bydd gwariant yn y dyfodol yn uwch nag incwm yng ngweithgareddau craidd yr Awdurdod, yn y tymor canolig. Gan fod yr Awdurdod wedi rhagweld diffygion ar gyfer y ddwy flynedd nesaf, mae'n ddoeth paratoi ar gyfer yr effaith hon.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Etifeddiaeth £104k (2022/23 £104k) Sefydlwyd y gronfa hon i glustnodi cyllid a dderbyniwyd ar ffurf cymynroddion nes y gellir ei ddefnyddio'n briodol er budd y Parc Cenedlaethol.

Cronfa Gadwraeth Wrth Gefn £83k (2022/23 £88k) Mae ffioedd a dderbynnir gan yr Awdurdod gan sefydliadau sy'n defnyddio tir yr Awdurdod ar gyfer ffilmio, ac eithrio unrhyw gostau cysylltiedig, yn cael eu neilltuo i'w defnyddio ar brosiectau gwella amgylcheddol a gwariant arall er budd y Parc Cenedlaethol.

Y Gronfa Datblygu Cynaliadwy £51k (2022/23 £108k)

Cymorth Prosiectau £118k (2022/23 £118k) Wedi'i sefydlu i ariannu gofynion a chostau ychwanegol a allai godi ar brosiectau penodol i amser gweithredu.

Cronfa Ymholiadau am Gynlluniau Datblygu Lleol £69k (2022/23 £74k) Mae'n ofynnol yn gyfreithiol i'r Awdurdod gyhoeddi Cynllun Datblygu Lleol o bryd i'w gilydd. Mae hyn yn cynnwys ymgynghori helaeth a chasglu data, ymholiad cyhoeddus a gynhelir gan Arolygydd Cynllunio allanol, a chostau cyhoeddi ar gyfnodau o 3-5 mlynedd. Rhoddwyd arian o'r neilltu bob blwyddyn i helpu i ariannu'r costau ailadroddus hyn. Mabwysiadwyd y Cynllun presennol yn 2014 ac mae adroddiad monitro blynyddol yn cael ei wneud i Lywodraeth Cymru.

Darpariaeth wrth gefn ar gyfer costau terfynu swyddi swyddogion prosiect dros dro £50k (2022/23 £50k) Sefydlwyd i gydnabod y gyfran gynyddol o weithwyr sy'n cael eu cyflogi dros dro ar gyfer prosiectau penodol, i dalu treuliau posibl heb eu hariannu ar ôl terfynu contractau. Darpariaeth wrth gefn ar gyfer Amnewid Cerbydau ar y Cyd £60k (2022/23 £60k). Mae'r gronfa hon yn cael ei chadw i ariannu ailosod cerbydau cyfunol yn y dyfodol. Y nod yw ychwanegu bob blwyddyn at y balans lle mae arian ar gael.

Yn ogystal â'r uchod, crëwyd y cronfeydd wrth gefn canlynol yn 2023/24; Prosiect Mawndir £30k, Cronfa Blaenoriaethau Refeniw Cenhadaeth Natur a Bioamrywiaeth £72k, Cronfa Refeniw Rheoli Gwybodaeth £17k

NODYN 13: Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio

Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio yw'r rhai sydd wedi'u cyfyngu ac na ellir eu defnyddio i ariannu gweithgareddau gweithredol yr Awdurdod.

Mae hyn oherwydd un o ddau reswm:

- Maent yn cynrychioli asedau a gydnabyddir yn y cyfrifon, ond nad ydynt ar gael yn rhwydd i gefnogi gwariant cyfredol; neu
- Maent yn cynrychioli rhwymedigaethau yn y dyfodol a fydd yn disgyn i'r Awdurdod yn y blynyddoedd diweddarach ond o dan statud nid ydynt yn codi tâl yn erbyn y gyllideb nes iddynt ddod yn ddyledus, e.e. diffygion pensiynau.

	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2023 £000
Wrth Gefn Ailbrizio	3,397	3,406
Cyfrif Addasiad Cyfalaf	6,243	5,730
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	(150)	(125)
Cronfa Pensiynau	0	(573)
Cyfanswm	9,490	8,438

Wrth Gefn Ailbrizio

Mae'r Gronfa Ailbrizio yn cynnwys yr enillion a wneir gan yr Awdurdod sy'n deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Cyfarpar ac Offer ac Asedau Anniriaethol. Mae'r balans yn cael ei leihau pan fydd asedau gydag enillion cronedig yn:

- wedi'i ailbrizio i lawr neu wedi'i amharu ac mae'r enillion yn cael eu colli
- a ddefnyddir wrth ddarparu gwasanaeth ac mae'r enillion yn cael eu bwyta trwy ddibrisiant, neu gwaredu ac mae'r enillion yn cael eu gwireddu.

Mae'r Gronfa yn cynnwys dim ond enillion ailbrizio net a gronnwyd ers ei sefydlu ar 1 Ebrill 2007. Mae enillion cronedig sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw yn cael eu cydgrynhoi i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2023/24 £000	2022/23 £000
Balans ar 1 Ebrill	3,405	3,450
Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	(10)	(10)
Ailbrizio mewn blwyddyn	2	(35)
Swm wedi'i ddileu i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf	0	0
Balans ar 31 Mawrth	3,397	3,405

Cyfrif Addasiad Cyfalaf

Mae'r cyfrif addasiad cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau ar gyfer cyfrif am y defnydd o asedau anghyredol ac ar gyfer ariannu'r caffael,

adeiladu neu ychwanegiadau at yr asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r cyfrif yn cael ei ddebyd â chost caffael, adeiladu neu gostau dilynol fel dibrisiant, colledion amharu ac amortisations yn cael eu codi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r symiau sydd wedi'u neilltuo gan yr awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwariant dilynol. Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar eiddo buddsoddi ac enillion a gydnabyddir ar asedau a roddwyd nad ydynt wedi'u bwyta gan yr Awdurdod eto.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbriso a gronnwyd ar eiddo, cyfarpar ac offer cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbriso i ddal enillion o'r fath. Mae'r symudiad ar y warchodfa yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2024	2023
	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill	5,730	4,958
Addasiad	(57)	0
Diwygiwyd ar 1 Ebrill	5,673	4,958
Eitemau a ariennir gan gyfalaf a godir i'r CIES		
Taliadau am ddibrisiant a dirywiad asedau anghyredol	(386)	(352)
Amorteiddiad asedau anniriaethol	(6)	(6)
Is-gyfanswm	(392)	(358)
Gwerthoedd wedi'u rhyddhau o'r gronfa ailbriso		
Costau dibrisiant a ariennir o'r gronfa ailbriso wrth gefn	10	10
Ailbrisiadau a godir ar gyfrif addasiad cyfalaf	(271)	0
Costau net asedau anghyredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	(653)	(348)
Cyllid cyfalaf a gymhwyswyd yn ystod y flwyddyn		
Defnyddio cronfa derbyniadau cyfalaf wrth gefn i ariannu gwariant cyfalaf	0	24
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau gan CIES	996	918
Cyllid o'r grantiau cyfalaf heb ei gymhwyso	173	146

Defnyddio Clustnodiedig wedi'i Neilltuo	54	0
Cyllid etifeddiaeth	0	31
Cyfraniadau referiw at gostau cyfalaf gan CIES	0	1
Is-gyfanswm	1,223	1,120
Balans ar 31 Mawrth	6,243	5,730
<i>Mae'r balans agoriadol ar y Cyfrif Addasiad Cyfalaf wedi'i ddiwygio i adlewyrchu dileu asedau mewn blynyddoedd blaenorol. Mae hyn hefyd wedi'i addasu ar gyfer balans agoriadol y cyfrif Tir ac Adeiladau</i>		

Cronfa Pensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau ar gyfer cyfrif am fudd-daliadau ôl-gyflogaeth ac ar gyfer budd-daliadau ariannu yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn cyfrif am fudd-daliadau ôl-gyflogaeth yn y CIES gan fod y buddion yn cael eu hennill gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau ac enillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau sydd wedi'u neilltuo i dalu'r costau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fudd-daliadau a enillir gael eu hariannu gan fod yr Awdurdod yn gwneud cyfraniadau'r cyflogwr i gronfeydd pensiwn neu'n talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt yn y pen draw. Mae'r trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi'i neilltuo erbyn i'r budd-daliadau gael eu talu. Yn ystod y flwyddyn, symudodd y Gronfa Bensiwn o ddiffyg agoriadol o £573k i gydbwysedd dim. Darperir esboniad pellach o'r symudiad yn Nodyn 30,

	2023/24 £000	2022/23 £000
Balans ar 1 Ebrill	(573)	(11,378)
Enillion/(colledion) actiwaraidd ar bensiynau, asedau a rhwymedigaethau a ariennir	1,740	11,830
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(700)	(1,650)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	644	625
Effaith addasiad IAS 19 ac IFRIC i negyddu Asedau Pensiwn	(1,111)	0
Balans ar 31 Mawrth Gwarged / (Diffyg)	0	(573)

Y Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Balans y Gronfa Gyffredinol o gronni am absenoldebau iawndal a enillwyd ond heb eu

cymryd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliu blynyddol sy'n ddyledus ond heb eu cymryd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei niwtraleiddio trwy drosglwyddiadau i'r Cyfrif neu oddi yno.

	2023/24 £000	2022/23 £000
Balans ar 1 Ebrill	(125)	(63)
Newid net mewn Croniadau*; swm y mae tâl y swyddog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau yn wahanol i'r gydnabyddiaeth sy'n godi tâl yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(25)	(62)
Balans ar 31 Mawrth	(150)	(125)

NODYN 14: Eiddo, cyfarpar ac offer

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Peirianhigion, Dodrefn ac Offer	Asedau Seilwaith	Asedau Cymunedol	Asedau Gwarged	Asedau sy'n cael eu hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Cyfarpar ac Offer
Symudiadau yn 2023/24	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu brisiad:							
Ar 1 Ebrill 2023	5,657	907	2,187	1,570	0	143	10,464
Addasiad Arall	-57	0	0	0	0	0	-57
Wedi'i ailddatgan ar 1 Ebrill 2023	5,600	907	2,187	1,570	0	143	10,407
Ychwanegiadau	438	197	587	0	0	0	1,222
Cynnydd/(gostyngiadau) priso a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbriso	-128	0	0	0	0	0	-128
Cynnydd/(gostyngiadau) priso a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau*	-271	0	0	0	0	0	-271
Dad-gydnabod (gwarediadau a dileu)	0	0	0	0	0	0	0
Trosglwyddiadau (asedau wedi'u hailddosbarthu)	78					-78	
Ar 31 Mawrth 2024	5,717	1,104	2,774	1,570	0	65	11,230
Dibrisiant a Nam cronedig							
Ar 1 Ebrill 2023	96	386	730	140	0	0	1,352
Dibrisiant llai cronedig wedi'i ysgrifennu allan ar ailbriso/gwarediadau	-129	0	0	0	0	0	-129
Dibrisiant wedi'i ysgrifennu allan i'r gwarged / diffyg ar ddarparu gwasanaethau	35	138	149	64	0	0	386
Cyfanswm tâl dibrisiant am y flwyddyn	-93	138	149	64	0	0	258
Ar 31 Mawrth 2024	2	524	879	204	0	0	1,609
Gwerth Llyfr Net							
Ar 31 Mawrth 2023	5,561	521	1,457	1,430	0	143	9,112
Ar 31 Mawrth 2024	5,715	580	1,895	1,366	0	65	9,621

Mae'r balansau agoriadol ar y Gost neu'r Prisiad ar Dir ac Adeiladau wedi'u diwygio i adlewyrchu dileu i lawr yn y blynyddoedd blaenorol. Mae hyn hefyd wedi'i addasu ar gyfer balans agoriadol y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Peirianhigion, Dodrefn ac Offer	Asedau Seilwaith	Asedau Cymunedol	Asedau Gwarged	Asedau sy'n cael eu hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Cyfarpar ac Offer
Symudiadau yn 2022/23	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu brisiad:							
Ar 1 Ebrill 2022	5,595	810	1,592	1,297	0	189	9,483
Ychwanegiadau	20	97	601	273	0	122	1,113
Cynnydd/(gostyngiadau) priso a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbriso	(126)	0	0	0	0	0	(126)
Symudiadau eraill mewn dibrisiant, dadgydnabod a nam	0	0	-6	0	0	0	-6
Cynnydd/(gostyngiadau) priso a gydnabyddir yn y gwarged/diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau*	0	0	0	0	0	0	0
Dad-gydnabod (gwarediadau a dileu)	0	0	0	0	0	0	0
Trosglwyddiadau (asedau wedi'u hailddosbarthu)	168	0	0	0	0	(168)	0
Ar 31 Mawrth 2023	5,657	907	2,187	1,570	0	143	10,464
Dibrisiant a Nam cronedig							
Ar 1 Ebrill 2022	152	235	614	90	0	0	1,091
Dibrisiant llai cronedig wedi'i ysgrifennu allan ar ailbriso/gwarediadau	(91)	0	0	0	0	0	(91)
Dibrisiant wedi'i ysgrifennu i'r gronfa ailbriso wrth gefn	10	0	0	0	0	0	10
Dibrisiant wedi'i ysgrifennu allan i'r gwarged / diffyg ar ddarparu gwasanaethau	25	151	116	50	0	0	342
Cyfanswm tâl dibrisiant am y flwyddyn	(56)	151	116	50	0	0	261
Ar 31 Mawrth 2023	96	386	730	140	0	0	1,352
Gwerth Llyfr Net							
Ar 31 Mawrth 2022	5,443	575	978	1,207	0	189	8,392
Ar 31 Mawrth 2023	5,561	521	1,457	1,430	0	143	9,112

Prisiadau Asedau ar 31 Mawrth 2024

Cafodd eiddo rhydd-ddaliad a lesddaliad hir Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog eu prasio ddiwethaf ar 31 Mawrth 2024 gan Briswyr Allanol, Chris Hyde MSc MRICS FAAV ac Elizabeth Hill BSc MRICS o Syrfewyr Siartredig Cooke & Arkwright. Roedd y prisiau yn unol â gofynion Prasio RICS – Safonau Byd-eang 2017 (Y Llyfr Coch) a Safonau Prasio Rhyngwladol 2017 (IVS) a Brisiad RICS, Safonau Global 2017 – atodiad cenedlaethol y DU. Roedd prisiad pob eiddo ar y seiliau a'r rhagdybiaethau:

1. Ar gyfer offer eiddo nad ydynt yn arbenigol yn berchennog: Wedi'i werthfawrogi i Werth Defnydd Presennol gan dybio y byddai'r eiddo yn parhau i gael ei ddefnyddio'n bresennol.
2. Ar gyfer eiddo, cyfarpar ac offer arbenigol a feddiannwyd gan berchennog: Wedi'i brisio i'r Gwerth Defnydd Presennol gan ddefnyddio Cost Amnewid Dibrisiedig gan dybio y byddai'r eiddo yn parhau i gael eu defnyddio yn bresennol neu
3. Ar gyfer Eiddo buddsoddi: Wedi'i werthfawrogi i Werth Teg gan dybio y byddai'r eiddo yn cael eu gwerthu yn amodol ar unrhyw brydles presennol

Gwerth Gros ar y prisiad diwethaf	Tir ac Adeiladau £000	Cerbydau, Dodrefn, Peiriannau ac Offer £000	Asedau Seilwaith £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau Gwarged £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu £000	CYFANSWM £000
Wedi'i gario ar gost hanesyddol	0	1,104	2,774	1,570	0	65	5,513
Wedi'i brisio ar werth teg ar 31 Mawrth 2024	5,717	0	0	0	0	0	5,717
CYFANSWM	5,717	1,104	2,774	1,570	0	65	11,230

Gweler hefyd Nodyn 4 mewn perthynas ag ansicrwydd sy'n effeithio ar werthoedd asedau.

Dibrisiant: Mae'r holl asedau ac eithrio tir yn cael eu dibrisio, yn unol â Datganiad Polisiâu Cyfrifysyddu'r Awdurdod.

Ymrwymadau Cyfalaf: Ar 31 Mawrth 2024 roedd yr Awdurdod yn £114,000 (£67,000 ar 31 Mawrth 2023) o ymrwymadau cyfalaf.

NODYN 15: Asedau anniriaethol

	2023/24	2022/23
	£000	£000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn		
Symiau Cario Gros	71	53
Llai swm cario ased dadgydnabyddedig	0	(13)
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	71	40
Amorteiddiad cronedig	40	53
Llai o amorteiddiad cronedig ar ased wedi'i dadgydnabod	0	(13)
Amorteiddiad net ar ddechrau'r flwyddyn	40	40
Swm cario net ar ddechrau'r flwyddyn	31	0
Ychwanegiadau – Pryniannau	0	7
Asedau anniriaethol sy'n cael eu hadeiladu wedi'u trosglwyddo i Asedau Anniriaethol	0	24
Amorteiddiad am y cyfnod	(6)	0
Swm cario net ar ddiwedd y flwyddyn	25	31

NODYN 16: Colledion Nam

Mae Cod Ymarfer CIPFA yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu unrhyw amhariadau, colledion neu wrthdroi a godir i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac i Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Mae'r datgeliadau hyn wedi'u cydgrynhoi yn Nodiadau 14 a 15, gan gysoni'r symudiad yn y flwyddyn yn y balansau Eiddo, Cyfarpar ac Asedau Anuniongyrchol.

Ni nodwyd unrhyw namau yn ystod 2023/24 (dim yn 2022/23). Ailbrisiwyd Tir ac Adeiladau ar 31 Mawrth 2024 ac ailaseswyd eu bywydau asedau. Mae unrhyw newidiadau i fywydau asedau wedi'u hystyried wrth gyfrifo dibrisiant.

NODYN 17: Gwariant Cyfalaf a Chyllido Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf a wnaed yn y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Pe bai gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y blyneddoddd i ddod gan daliadau i refeniw gan fod asedau yn cael eu defnyddio gan yr Awdurdod, byddai angen cyfrifo'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf ar y gwariant. Gan fod yr Awdurdod ar hyn o bryd yn rhydd o ddyledion, nid oes angen y cyfrifiad hwn.

	2023/24 £000	2022/23 £000
Gofyniad ariannu cyfalaf agoriadol	-	-
Buddsoddiad cyfalaf		
Gwariant ar asedau cyfalaf		
Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,223	1,113
Asedau anniriaethol	-	7
	1,223	1,120
Llai: Ffynonellau cyllid		
Trosglwyddo o Grantiau Cyfalaf Cyfrif heb ei gymhwyso	(173)	(146)
Grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau eraill a gymhwyswyd	(996)	(918)
Derbyniadau Cyfalaf a gymhwyswyd	(54)	(24)
Cronfeydd Etifeddiaeth	-	(31)
Cyfraniadau refeniw	-	(1)
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	0	0

NODYN 18: Stocrestrau

	2023/24 £000	2022/23 £000
Agor Stocrestrau	70	64
Pryniannau	95	99
Addasiadau Ysgrifennu Stoc	(1)	0
Cydnabyddir fel treuliau yn y flwyddyn	(106)	(93)
Cau Stocrestrau fel ar	58	70

NODYN 19: Dyledwyr Tymor Byr

	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2023 £000
Dyledwyr sy'n ddyledus mewn llai na blwyddyn		
Cyrff Llywodraeth Ganolog	1,306	618
Awdurdodau Lleol Eraill	146	235
Arall	204	540
Cyfanswm Dyledwyr Tymor Byr	1,656	1,393

NODYN 20: Arian parod a chyfwerth ag arian parod

	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2023 £000
Arian parod a ddelir gan yr Awdurdod	2	2
Cyfrifon Cyfredol Banc	5,043	2,992
Cyfanswm	5,045	2,994

Nodyn 21: Credydwyr sy'n ddyledus mewn llai na blwyddyn

	31 Mawrth 2024 £000	31 Mawrth 2023 £000
Cyrff Llywodraeth Ganolog	2,692	170
Awdurdodau Lleol	101	167
Endidau ac Unigolion Eraill	998	772
Cyfanswm	3,792	1,109

NODYN 22: Datganiad Llif Arian: Gweithgareddau Gweithredol

	2023/24	2022/23
	£000	£000
Dibrisiant / Amorteiddiad / Ailbriso	(663)	(358)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn Stocrestrau	(13)	6
Cynnydd/(gostyngiad) mewn Dyledwyr Tymor Byr	(177)	595
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Credydwyr Tymor Byr	(1,083)	(102)
Symudiad mewn Atebolrwydd Pensiwn	(57)	(1,025)
Grantiau Cyfalaf wedi'u cynnwys yn y CIES	996	918
Symudiadau eraill nad ydynt yn arian parod	1	(2)
Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod	(997)	32

NODYN 23: Datganiad Llif Arian - Gweithgareddau Buddsoddi

	2023/24	2022/23
	£000	£000
Prynu eiddo, cyfarpar ac asedau anniriaethol	1,223	1,120
Enillion o werthu eiddo, cyfarpar ac offer ac asedau anniriaethol	0	0
Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi (Grantiau Cyfalaf)	(2,153)	(918)
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	(930)	202

NODYN 24: Datganiad Llif Arian - Gweithgareddau Ariannu

Nid oes gan yr awdurdod unrhyw fenthycia tymor byr neu hirdymor ac felly nid oes unrhyw drafodion gweithgaredd ariannu i'w datgelu.

NODYN 25: Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau'r Awdurdod yn ystod y flwyddyn.

	2023/24 £000	2022/23 £000
Lwfansau	104	86
Treuliau	1	1
Cyfanswm	105	87

Roedd tandaliad o £8k mewn Lwfansau Aelodau ar gyfer y flwyddyn 2023/24 a dalwyd ym flwyddyn ariannol 2024/25.

NODYN 26: Tâl Swyddogion a budd-daliadau terfynu

Mae'r gydnabyddiaeth a delir i uwch weithwyr yr Awdurdod fel a ganlyn:

2023/24	Cyflog £000	Treuliau Trethadw y £000	Pensiwn y Cyflogwr £000	Cyfansw m £000
Prif Weithredwr	90	0	18	108
Cyfarwyddwr Adferiad Natur a Newid yn yr Hinsawdd	72	0	15	87
Cyfarwyddwr Cynllunio a Lle	71	0	14	85
Prif Swyddog Cyfreithiol	67	0	14	81
Prif Swyddog Cyllid	26	0	5	31

2022/23	Cyflog £000	Treuliau Trethadw y £000	Pensiwn y Cyflogwr £000	Cyfansw m £000
Prif Weithredwr	85	0	18	103
Cyfarwyddwr Adferiad Natur a Newid yn yr Hinsawdd	65	0	14	79
Cyfarwyddwr Cynllunio a Lle	65	0	14	79

Prif Swyddog Cyfreithiol	65	0	14	79
-----------------------------	----	---	----	-----------

Roedd pum uwch weithiwr yn derbyn tâl o fwy na £60,000 y flwyddyn yn 2023/24 (pedwar yn 2022/23). Dechreuodd y Prif Swyddog Ariannol gyflogaeth gyda'r Awdurdod ar 1 Tachwedd 2023.

Cyflog blynyddol y Prif Weithredwr fel lluosrif o gyflog canolrifol gweithiwr yr Awdurdod o £31,364 yw 2.86. (2.89 yn 2022/23 o'r cyflog canolrifol o £29,439).

Budd-daliadau terfynu

Yn 2023/24 ni thalodd yr Awdurdod unrhyw fudd-daliadau terfynu gan nad oedd unrhyw ddiswyddiadau, nac yn 2022/23.

NODYN 27: Costau Archwilio Allanol

Mae'r Awdurdod wedi talu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad o Gyfrifon, ardystio hawliadau grant ac arolygiadau statudol a ddarperir gan archwilyr allanol yr Awdurdod.

Ffioedd sy'n daladwy i Archwilio Cymru, archwilyr allanol:	2023/24 £000 (disgwyliedig)	2022/23 £000 (disgwyliedig)
Archwiliad Ariannol	45	66
Archwiliad Perfformiad	23	23
Cyfanswm	68	89

NODYN 28: Partïon Cysylltiedig

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion perthnasol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar yr Awdurdod neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu i ddarllenwyr asesu i ba raddau y gallai'r Awdurdod fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu y gallai fod wedi sicrhau'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod sy'n darparu'r rhan fwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau a thrwy benderfynu ar gyfanswm yr Ardoll y gall yr Awdurdod ei wneud ar ei Awdurdodau Lleol Cyfansoddol. Mae hefyd yn gosod amcanion i'r Awdurdod trwy gyfrwng y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth a'r Llythyr Grant Strategol blynyddol. Mae gweithrediadau a rheolaeth yr Awdurdod hefyd yn cael eu rheoli

gan fframwaith statudol sy'n cwmpasu ystod o ddeddfwriaeth sy'n cynnwys diffiniad o'i ddibenion a'i ddyletswydd statudol. Mae derbyniadau grant y llywodraeth yn y blynyddoedd hyd at 31 Mawrth 2023 a 2024 wedi'u cynnwys yn Nodyn 9.

Aelodau

Mae gan 18 Aelod yr Awdurdod reolaeth uniongyrchol dros bolisiau ariannol a gweithredol yr Awdurdod. Dangosir cyfanswm y lwfansau aelodau a dalwyd yn 2022/23 ac yn 2023/24 yn Nodyn 25. Pan fydd penderfyniadau a wneir gan yr Awdurdod yn effeithio'n bersonol ar aelodau, mae'n ofynnol iddynt ddatgan buddiant ac ymatal rhag cymryd rhan yn y penderfyniadau a'r trafodaethau hynny sy'n ymwneud â hwy. Cofnodir manylion buddiannau aelodau yn y Gofrestr o Fuddiannau Aelodau, sydd ar gael ar wefan yr Awdurdod, ynghyd â rhagor o fanylion am dreuliau os talir i'r Aelodau am y flwyddyn. Ni nodwyd unrhyw drafodion perthnasol rhwng yr Awdurdod a phartïon lle roedd Aelodau mewn sefyllfa o reolaeth neu ddylanwad ar y cyd, heblaw am y rhai y cyfeirir atynt mewn manau eraill yn y nodyn hwn.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Awdurdodau Lleol Cyfansoddol, y mae ffiniau'r Awdurdod ei hun yn rhedeg o fewn eu ffiniau, yn cyfrannu at gyllid yr Awdurdod drwy gyfrwng ardoll statudol, a bennir gan Lywodraeth Cymru. Mae pob un o'r awdurdodau hyn yn darparu nifer o Gynghorwyr i wasanaethu fel aelodau o Awdurdod y Parc Cenedlaethol, yn fras yn gymesur â maint yr ardoll y maent yn ei chyfrannu a'u harwynebedd yn y Parc Cenedlaethol. Derbynnir grantiau at ddibenion penodol hefyd gan neu drwy awdurdodau lleol a dangosir cyfanswm y rhain yn Nodyn 9.

Uwch Reolwyr

Mae Prif Weithredwr ac uwch reolwyr yr Awdurdod mewn sefyllfa i ddylanwadu ar bolisiau'r Awdurdod a dyrannu ei adnoddau. Nodir taliadau i uwch swyddogion sydd â thâl o fwy na £60,000 y flwyddyn yn Nodyn 26. Mae'n ofynnol i'r holl staff ddatgan anrhegion a lletygarwch a dderbyniwyd.

Endidau sy'n cael eu rheoli neu eu dylanwadu'n sylweddol gan yr awdurdod

Mae'r Awdurdod yn rhoi grantiau at ddibenion penodol i sefydliadau o dan Gynllun Grant y Gronfa Datblygu Cynaliadwy, ond ni ystyrir bod gan yr Awdurdod reolaeth, cydreolaeth neu ddylanwad sylweddol ar yr endidau a gynorthwyr.

Talodd yr Awdurdod gyfanswm o £28,475 i Beacons Water Group yn ystod 2023/24 am waith ar Brosiect Dalgylch Brynbuga; Mae gan ddau aelod o staff berthnasau sy'n gyfarwyddwyr Grŵp Dŵr Beacons. Mae'r Prif Weithredwr yn aelod o Fwrdd Partneriaeth y

Parciau Cenedlaethol y cafodd yr Awdurdod wariant o £10,000 ac incwm o £19,000 â hi. Mae'r Cyfarwyddwr Cynllunio a Lle yn Aelod o Fwrdd yr Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd, mae'r Awdurdod yn gwario £2,451 gyda'r Ymddiriedolaeth yn 2023/24. Mae Cadeirydd yr Awdurdod yn aelod anweithredol ar Fwrdd Llywodraeth Cymru. Swyddog Adran 151 yr Awdurdod hefyd yw'r Swyddog S151 yn Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro. Mae'r Awdurdodau yn cyfnewid sawl gwasanaeth rhyngddynt, ond nid yw'r Swyddog Adran 151 yn ymwneud yn uniongyrchol â'r trefniadau hyn.

NODYN 29: Prydlesi

Yr Awdurdod fel Lesddeiliad

Prydlesi Cyllid: Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod unrhyw brydlesi materol sy'n cael eu dosbarthu fel prydlesi cyllid o dan delerau Cod Ymarfer CIPFA.

Prydlesi Gweithredu: Mae pencadlys yr Awdurdod, rhywfaint o offer swyddfa a rhai eitemau yn y fflyd cerbydau wedi'u caffael o dan brydlesi gweithredol. Y taliadau prydles isafswm yn y dyfodol sy'n ddyledus o dan brydlesi na ellir eu canslo yn y blynyddoedd i ddod yw:

Cyfanswm yr Ymrwymadau o dan brydlesi gweithredol	31 Mawrth 2024 £000		31 Mawrth 2023 £000	
Taliadau o fewn 1 flwyddyn				
Adeiladau	22		22	
Cerbydau	19		29	
Cyfanswm		41		51
Taliadau 2-5 mlynedd				
Adeiladau	5		26	
Cerbydau	4		4	
Cyfanswm		9		30
Taliadau ar ôl 5 mlynedd		0		0
Cyfanswm yr Ymrwymadau		50		81

Yr Awdurdod fel Lesdeiliad

Prydlesi Cyllid: Nid yw'r Awdurdod yn prydlesu eiddo o dan delerau a fyddai'n cael eu dosbarthu fel prydlesi cyllid o dan delerau'r Cod Ymarfer CIPFA cyfredol. (Nac yn 2022/23)

Prydlesi Gweithredol: Mae'r Awdurdod yn prydlesu rhannau o'i adeiladau ym Mharc Gwledig Craig y nos a Chanolfan Ymwelwyr y Parc Cenedlaethol i ddarparwyr arlwyo a busnesau bach. Amcangyfrifir mai'r isafswm sy'n dderbyniol gan y grŵp cyntaf o

denantiaid yw £20,000 o fewn blwyddyn. Ar hyn o bryd mae nifer o fusnesau bach yn prydlesu adeiladau ym Mharc Gwledig Craig y Nos yn fisol treigl.

Nodyn 30: Cynlluniau Pensiwn Buddion Diffiniedig

Cyflwyniad

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau tuag at gost budd-daliadau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y budd-daliadau hyn yn daladwy nes bod gweithwyr yn ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau y mae'n rhaid eu datgelu ar yr adeg pan fydd gweithwyr yn ennill eu hawl yn y dyfodol. Yn unol â'r Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol, mae'n ofynnol datgelu gwybodaeth benodol am asedau, rhwymedigaethau, incwm a gwariant sy'n ymwneud â chynlluniau pensiwn mewn perthynas â symiau yn y dyfodol.

Mae'r datgeliadau sy'n dilyn yn ymwneud â'r rhwymedigaethau a ariennir o fewn Cronfa Bensiwn Cyngor Sir Powys ("y Gronfa") sy'n rhan o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (y "LGPS"). Mae'r LGPS yn gynllun buddion diffiniedig wedi'i ariannu gyda buddion a enillwyd hyd at 31 Mawrth 2014 yn gysylltiedig â chyflog terfynol. Mae budd-daliadau ar ôl 31 Mawrth 2014 yn seiliedig ar gynllun enillion wedi'i ailbrisio ar gyfartaledd gyrfa. Mae manylion y buddion sydd i'w talu am y cyfnod a gwmpesir gan y datgeliad hwn wedi'u nodi yn Rheoliadau LGPS 2013 a Rheoliadau LGPS (Darpapiaethau Trosiannol, Arbedion a Diwygio) 2014.

Mae trefniadau pensiwn heb eu hariannu yn deillio o fudd-daliadau terfynu a delir yn ôl disgresiwn ar ôl ymddeol yn gynnar mewn perthynas ag aelod o'r LGPS. Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn cydnabod enillion a cholledion yn llawn, yn syth trwy Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Dyddiad y prisiad actiwaraid llawn diwethaf o fudd-daliadau LGPS heb eu hariannu'r cyflogwr oedd 31 Mawrth 2022. Nid oes unrhyw atebolrwydd pellach mewn perthynas â buddion heb eu hariannu o 2023/24 ac ni wneir unrhyw ddatgeliad mewn perthynas â buddion heb eu hariannu ym mlwyddyn y cyfrif.

Trefniadau Cyllido a Llywodraethu'r LGPS

Mae natur ariannu'r LGPS yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog a'i weithwyr dalu cyfraniadau i'r Gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwyso'r rhwymedigaethau pensiwn ag asedau buddsoddi. Mae gwybodaeth am y fframwaith ar gyfer cyfrifo'r cyfraniadau i'w talu wedi'i nodi yn Rheoliadau LGPS 2013 a Datganiad Strategaeth Ariannu'r Gronfa. Y prisiad actiwaraid diwethaf oedd 31 Mawrth 2022 ac mae'r cyfraniadau i'w talu tan 31 Mawrth 2024 sy'n deillio o'r prisiad hwnnw wedi'u nodi yn Dystysgrif Ardrethi ac Addasiad y Gronfa. Er mwyn cyfrifo lefel y cyfraniadau sydd eu hangen i gwrdd â'i chyfran o rwymedigaethau'r Gronfa ac i gael y datgeliadau a'r cyfrifiadau sy'n ofynnol i gwblhau'r Datganiad o Gyfrifon blyneddol, mae'r Awdurdod yn defnyddio gwasanaethau actiwari cymwysedig: AON Solutions UK Limited. Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa, Cyngor Sir Powys sy'n gyfrifol am reoli'r Gronfa.

Rhagdybiaethau Allweddol

	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	(% y flwyddyn)	(% y flwyddyn)
Cyfradd ddisgownt	4.8	4.7
Chwyddiant CPI	2.6	2.7
Cynnydd pensiwn	2.6	2.7
Cyfradd ailbriso Cyfrifon Pensiwn	2.6	2.7
Codiadau cyflog	4.1	4.2

Rhagdybiaethau marwolaethau

Mae'r rhagdybiaethau marwolaethau yn seiliedig ar brofiad marwolaethau gwirioneddol aelodau o fewn y Gronfa yn seiliedig ar ddadansoddiad a gynhaliwyd fel rhan o brisiad 2022 ac yn caniatáu gwelliannau marwolaethau disgwylidig yn y dyfodol. Dangosir disgwyliad oes sampl yn 65 oed sy'n deillio o'r rhagdybiaethau marwolaethau hyn isod.

Marwolaethau ar ôl ymddeol (ymddeoliad mewn ieochyd arferol)	31 Mawrth 2024	31 Mawrth 2023
	blynyddoedd	blynyddoedd
Dynion		
Aelod 65 oed ar y dyddiad cyfrifo	22.1	22.6
Aelod 45 oed ar y dyddiad cyfrifyddu	23.0	23.5
Menywod		
Aelod 65 oed ar y dyddiad cyfrifo	24.6	25.0
Aelod 45 oed ar y dyddiad cyfrifyddu	25.9	26.3

Asedau

Mae'r asedau a ddyrannwyd i'r Cyflogwr yn y gronfa yn dybiannol a thybir eu bod yn cael eu buddsoddi yn unol â buddsoddiadau'r Gronfa at ddibenion cyfrifo'r enillion sydd i'w gymhwyso i'r asedau tybiannol hynny dros y cyfnod cyfrifyddu. Mae'r Gronfa yn fawr ac yn dal cyfran sylweddol o'i hasedau mewn buddsoddiadau hylifol. O ganlyniad, ni fydd unrhyw gyfyngiad sylweddol ar wireddu asedau os oes angen talu taliad mawr o'r gronfa mewn perthynas â rhwymedigaethau cyflogwr. Mae'r asedau yn cael eu buddsoddi mewn lledaeniad amrywiol o fuddsoddiadau ac mae'r rhaniad bras o asedau ar gyfer y Gronfa yn

ei chyfanrwydd (yn seiliedig ar ddata a ddarperir gan yr Awdurdod Gweinyddu) yn cael ei ddangos yn y datgeliadau wedi'u rhannu yn ôl buddsoddiadau wedi'u dyfynnu a'r buddsoddiadau heb eu dyfynnu.

Gall yr Awdurdod Gweinyddu fuddsoddi mewn cyfran fach o fuddsoddiadau'r Gronfa yn asedau rhai o'r cyflogwyr sy'n cymryd rhan yn y gronfa os yw'n rhan o'u strategaeth fuddsoddi gytbwys.

Dyrannu asedau

	Gwerth ar 31/3/2024 %			Gwerth ar 31/3/2023
	Dyfynedig	Heb ddyfyniadau	Cyfanswm	Cyfanswm
Ecwitiâu	40.9	7.4	48.3	49.1
Eiddo	5.9	0	5.9	6.9
Bondiau'r Llywodraeth	9.2	0	9.2	8.7
Bondiau Corfforaethol	0	0	0	0
Credyd Aml-Asedau	7.2	0	7.2	7.2
Arian parod	4.2	0	4.2	1.3
Arall	23.3	1.9	25.2	26.8
Cyfanswm	90.7	9.3	100.0	100.0

Cysoni'r statws a ariennir â'r fantolen

	Gwerth ar 31 Mawrth 2024	Gwerth ar 31 Mawrth 2023
	£m	£m
Gwerth teg asedau	29.15	27.06

Gwerth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig a ariennir	(28.04)	(27.63)
IAS 19 ac IFRIC 14 Addasiad	(1.11)	0
Ased/(rhwymedigaeth) pensiwn, a gydnabyddir ar y fantolen	0	(0.57)

Cynyddodd rhwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn o £27.6m ym mis Mawrth 2023 i £28.0m ddiwedd mis Mawrth 2024. Roedd y cynnydd oherwydd gostyngiad o 0.1% y flwyddyn yn y CPI tybiedig,. Fodd bynnag, mae'r cynnydd mewn gwerthoedd asedau o £27.1m i £29.1m, minws addasiad IAS19 ac IFRIC 14 o £1.11m wedi arwain at y sefyllfa pensiwn gyffredinol yn symud o ddiffyg o £0.5m i ddim balans ar ddiwedd y flwyddyn.

Ym mis Mehefin 2023, canfu'r Uchel Lys yn achos Virgin Media fod newidiadau i fudd-daliadau aelodau mewn cynlluniau pensiwn buddion diffiniedig wedi'u contractio rhwng 1996 a 2016 yn gofyn am dystysgrif actiwaraidd yn unol ag adran 37 o Ddeddf Cynlluniau Pensiwn 1993 a bod newidiadau heb yr ardystiad hwn i'w hystyried yn ddi-rym. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol i hawliau gwasanaeth yn y gorffennol a hawliau gwasanaeth yn y dyfodol, ac i newidiadau i niwed neu fudd aelodau'r cynllun. Apelio yn erbyn y dyfarniad ym mis Mehefin 2024 ond gwrthodwyd yr apêl. Ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, nid yw GAD yn credu bod unrhyw gadarnhad actiwaraidd absennol. Felly, nid ydynt yn disgwyl i unrhyw newidiadau atebolrwydd godi yn dilyn y dyfarniad hwn. Bydd GAD yn cadarnhau bod cadarnhad actiwaraidd ar gael maes o law

Mae rhaniad y rhwymedigaethau ar y prisiad diwethaf rhwng y gwahanol gategorïau o aelodau fel a ganlyn:

Aelodau Gweithredol	36%
Pensiynwyr Gohiriedig	26%
Bensiynwyr	38%

Dadansoddiad o'r symiau a gydnabyddir yn CIES (diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau) ac Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall

	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2024	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2023
--	---	---

	£m	£m
Cost Gweithredu		
Cost gwasanaeth cyfredol(1)	0.69	1.35
Cost Ariannu		
Llog ar rwymedigaeth buddion diffiniedig net	0.01	0.30
Treuliau pensiwn a gydnabyddir yn y diffyg ar ddarparu gwasanaethau	0.70	1.65
Mesuriadau mewn Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		
Enillion ar asedau'r cynllun (yn fwy na)/yn is na'r hyn a gydnabyddir mewn llog net.	(1.09)	2.08
Actiwaraid (enillion)/colledion oherwydd newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(0.97)	(15.57)
Actiwaraid (enillion)/colledion oherwydd newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	0.00	0.33
Actiwaraid (enillion)/colledion oherwydd newidiadau mewn profiad atebolrwydd	0.32	1.33
Colled addasiad (enill) oherwydd cyfyngiadau ar warged	1.11	0.0
Cyfanswm y swm a gydnabyddir mewn incwm a gwariant cynhwysfawr arall	(0.63)	(11.83)
Cyfanswm y Swm a Gydnabyddir	0.07	(10.18)

Newidiadau i werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig

	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2024	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2023
	£m	£m
Agor rhwymedigaeth buddion diffiniedig	27.63	39.82
Cost gwasanaeth cyfredol	0.69	1.35
Treuliau llog ar rwymedigaeth buddion wedi'i ddiffinio	1.28	1.07
Cyfraniadau gan gyfranogwyr	0.21	0.20
Actiwaraid (enillion)/colledion oherwydd newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(0.97)	(15.57)
Actiwaraid (enillion)/colledion oherwydd newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	0.00	0.33

Actiwaraidd (enillion)/colledion oherwydd profiad atebolrwydd	0.32	1.33
Budd-daliadau net a dalwyd allan	(1.12)	(0.90)
Cau rhwymedigaeth buddion diffiniedig	28.04	27.63

Newidiadau i werth teg asedau	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2024 £m	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2023 £m
Agoriad gwerth teg asedau	27.06	28.44
Llog Incwm ar asedau	1.27	0.77
Ail-fesur enillion/(colledion) ar asedau	1.09	(2.08)
Cyfraniadau gan y cyflogwr	0.64	0.63
Cyfraniadau gan gyfranogwyr	0.21	0.20
Budd-daliadau net a dalwyd allan	(1.12)	(0.90)
Cau gwerth teg asedau	29.15	27.06

Enillion gwirioneddol ar asedau	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2024 £m's	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2023 £m's
Llog Incwm ar asedau	1.27	0.77
Ail-fesur enillion/(colledion) ar asedau	1.09	(2.08)
Enillion gwirioneddol ar asedau	2.36	(1.31)

Risgiau sy'n gysylltiedig â'r gronfa mewn perthynas â chyfrifyddu Anwadalrwydd asedau

Mae'r rhwymedigaethau a ddefnyddir at ddibenion cyfrifyddu yn cael eu cyfrifo gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt a osodir gan gyfeirio at enillion bondiau corfforaethol. Os yw asedau'n tanberfformio, bydd y cynnyrch hwn yn creu diffyg yn y cyfrifon. Mae'r Gronfa yn dal cyfran sylweddol o asedau twf y disgwylir iddynt berfformio'n well na bondiau corfforaethol yn y tymor hir yn creu anwadalrwydd a risg yn y tymor byr mewn perthynas â'r ffigurau cyfrifyddu.

Newidiadau mewn cynnyrch bondiau

Bydd gostyngiad mewn cynnyrch bondiau corfforaethol yn cynyddu'r gwerth a roddir ar y rhwymedigaethau at ddibenion cyfrifyddu er y bydd hyn yn cael ei wrthbwysu ychydig gan y cynnydd yn yr asedau o ganlyniad.

Risg chwyddiant

Mae'r mwyafrif o'r rhwymedigaethau pensiwn yn gysylltiedig â chwyddiant cyflog neu brisiau. Bydd disgwyliadau chwyddiant uwch yn arwain at werth atebolrwydd uwch. Mae'r asedau naill ai heb eu heffeithio neu yn gysylltiedig â chwyddiant sy'n golygu y bydd cynnydd mewn chwyddiant yn cynyddu'r diffyg.

Disgwyliad oes

Mwyafrif rhwymedigaethau'r Gronfa yw darparu buddion ar gyfer bywyd yr aelod ar ôl ymddeol, felly bydd cynnydd mewn disgwyliad oes yn arwain at gynnydd yn y rhwymedigaethau.

Gadael cyflogwyr

Efallai y bydd yn rhaid i gyflogwr sy'n gadael y Gronfa (neu eu gwarantwr) wneud taliad ymadael i gwrdd ag unrhyw ddiffyg asedau yn erbyn eu rhwymedigaethau pensiwn. Os nad yw'r cyflogwr (neu'r gwarantwr) yn gallu talu'r taliad ymadael hwn, gall yr atebolrwydd mewn rhai amgylchiadau ddisgyn ar y cyflogwyr eraill yn y Gronfa. Ymhellach, efallai na fydd yr asedau wrth adael mewn perthynas â rhwymedigaethau 'amddifad' yn ôl yn ddigonol i gwrdd â'r rhwymedigaethau. Gall y risg hon hefyd ddisgyn ar gyflogwyr eraill yn y Gronfa. Ar hyn o bryd mae 'rhwymedigaethau amddifad' yn gyfran fach o'r rhwymedigaethau cyffredinol yn y Gronfa.

Dadansoddiad Sensitifrwydd

Mae effaith fras newid y rhagdybiaethau allweddol ar werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig a ariennir ar 31 Mawrth 2024 a'r gost gwasanaeth a ragwelir ar gyfer y cyfnod sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2025 wedi'i nodi isod. Ym mhob achos dim ond y rhagdybiaeth a grybwyllir sy'n cael ei newid; mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yr un fath ac fe'u crynhoir yn Adran 1.

Rhagdybiaeth Cyfradd Ddisgownt Addasiad i'r gyfradd ddisgownt	+0.1% y flwyddyn	Ffigur Sylfaenol	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£m)	27.56	28.04	28.52
% Newid yng ngwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	-1.70		1.70
Cost gwasanaeth a ragwelir (£m)	0.64	0.67	0.70
Newid bras % yn y gost gwasanaeth a ragwelir	-3.80		3.90
Cyfradd y cynnydd cyffredinol mewn cyflogau Addasiad i'r gyfradd cynnydd cyflog	+0.1% y flwyddyn	Ffigur Sylfaenol	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£m)	28.07	28.04	28.01
% Newid yng ngwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	0.1		-0.1
Cost gwasanaeth a ragwelir (£m)	0.67	0.67	0.67
Newid bras % yn y gost gwasanaeth a ragwelir	0.0		0.0
Cyfradd y cynnydd i bensiynau mewn taliad, rhagdybiaeth pensiynau gohiriedig a chyfradd ailbrisio rhagdybiaeth cyfrifon pensiwn Addasiad i'r gyfradd cynnydd pensiwn	-1 flwyddyn	Ffigur Sylfaenol	+ 1 flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£m)	28.49	28.04	27.62
% Newid yng ngwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	1.6		-1.5
Cost gwasanaeth a ragwelir (£m)	0.70	0.67	0.64
Newid bras % yn y gost gwasanaeth a ragwelir	3.9		-3.8

Rhagdybiaeth marwolaethau ar ôl ymddeol Addasiad i ragdybiaeth sgôr oedran marwolaethau*	-1 flwyddyn	Ffigur Sylfaenol	+ 1 flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£m)	28.77	28.04	27.31
% newid yng ngwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	2.6		-2.6
Cost gwasanaeth a ragwelir (£m)	0.69	0.67	0.65
	3.6		-3.6
* mae sgôr o + 1 flwyddyn yn golygu bod aelodau yn cael eu tybio i ddilyn patrwm marwolaeth y tabl sylfaenol ar gyfer unigolyn sy'n flwyddyn yn hŷn na nhw			

Amcangyfrif o gost pensiwn mewn cyfnodau yn y dyfodol	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2025 £m's	Cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2026 £m's
Cost gwasanaeth cyfredol	0.67	0.70
Llog ar rwymedigaeth buddion diffiniedig net/(ased)	(0.02)	(0.02)
Cyfanswm y gost pensiwn amcangyfrifedig	0.65	0.67
Lwfans ar gyfer treuliau gweinyddol wedi'u cynnwys yn y gost gwasanaeth gyfredol	0.04	0.05
Amcangyfrif o'r gyflogres bensiynadwy dros y cyfnod:	3.34	3.48

Cyfraniadau ar gyfer y cyfnod sy'n dod i ben 31 Mawrth 2025:

Amcangyfrifir bod cyfraniadau rheolaidd yr Awdurdod i'r Gronfa ar gyfer y cyfnod cyfrifyddu hyd at 31 Mawrth 2025 yn £0.67m. Gall cyfraniadau ychwanegol hefyd ddod yn ddyledus mewn perthynas ag unrhyw ddisgresiwn cyflogwr i wella buddion aelodau yn y Gronfa dros y cyfnod cyfrifyddu nesaf. Hyd rhwymedigaethau a ariennir yw 16.9 mlynedd.

NODYN 31: NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw offerynnau ariannol ei hun, ond mae ei weithgareddau yn ei amlygu i dri phrif risg ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
- Risg hylifedd – y posibilrwydd efallai na fydd gan yr Awdurdod arian ar gael i gyflawni ei ymrwymadau i wneud taliadau

- Risg y farchnad – y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Awdurdod oherwydd newidiadau mewn mesurau fel cyfraddau llog a symudiadau'r farchnad stoc.

Mae'r Awdurdod, gan ei fod yn ddi-ddyled ac yn gosod ei gronfeydd dros ben, yn unol â'i Strategaeth Rheoli Trysorlys, mewn cyfrifon sy'n hygyrch ar unwaith neu ar adneuo tymor byr, gyda banc sydd â sgôr credyd uchel iawn wedi lleihau ei amlygiad i'r risg o fethiant parti arall i ad-dalu arian a adneuwyd.

Mae'r risg o golledion o ganlyniad i fethiant cwsmeriaid i dalu'r Awdurdod yn cael ei leihau trwy weithdrefnau rheoli dyledion yr Awdurdod. Mae'r mwyafrif o ddyledwyr yr Awdurdod yn ôl gwerth yn gyrff cyhoeddus eraill yr ystyrir bod ganddynt sgôr credyd da. (Gweler nodyn 19: Dyledwyr tymor byr).

Gan fod gan yr Awdurdod arian mewn cymysgedd o gyfrifon banc sy'n hygyrch ar unwaith, adneuo tymor byr a chyfrifon hysbysiad sefydlog, mae ganddo rywffaint o amlygiad cyfyngedig i risg hylifedd. Mae cyfraddau llog a balansau arian parod yn cael eu hadolygu'n rheolaidd, ac ystyrir rhoi arian pellach ar adneuo pe bai cyfraddau llog yn dod yn fwy ffafriol.

Nid yw'r Awdurdod yn agored i risg o'r farchnad ac eithrio mewn perthynas â'i gyfran o Gronfa Bensiwn Powys. Gweler Nodyn 30 am fanylion pellach.

Nodyn 32: Rhwymedigaethau annisgwyl

Nid oes unrhyw rwymedigaethau annisgwyl yn 2023/24, nac yn 2022/23.

GEIRFA TERMAU

ACCRUALS: Y cysyniad bod incwm a gwariant yn cael eu cydnabod wrth iddynt gael eu hennill neu eu hystyried, nid fel arian yn cael ei dderbyn neu ei dalu.

TÂL CYFALAF: Tâl i gyfrifon refeniw gwasanaeth i adlewyrchu cost asedau sefydlog a ddefnyddir wrth ddarparu gwasanaeth.

GWARIANT CYFALAF: Gwariant ar gaffael ased sefydlog neu wariant sy'n ychwanegu at ac nid yn unig yn cynnal gwerth ased sefydlog presennol.

DERBYNIADAU CYFALAF: Elw o ddim llai o £10,000 o werthu asedau sefydlog. Gellir eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu ad-dalu dyled. Ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw arferol o ddydd i ddydd.

ASEDAU CYMUNEDOL: Asedau y mae'r awdurdod yn bwriadu eu cadw am byth, nad oes ganddynt fywyd defnyddiol penderfynadwy, ac a allai fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu.

RHWYMEDIGAETHAU/ASEDAU ANNISGWYL: Mae'r rhain yn deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol sy'n dibynnu ar ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol ac amseru cyn cael eu cydnabod yn y cyfrifon.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD: Gwariant wedi'i ddosbarthu fel cyfalaf at ddibenion cyllido ond nad yw'n arwain at y gwariant yn cael ei gario ar y fantolen fel ased sefydlog. Yn gyffredinol, mae'r eitemau hyn yn grantiau a gwariant ar eiddo nad yw'n eiddo i'r Awdurdod.

CYNLLUN BUDDION DIFFINIEDIG: Cynllun pensiwn lle mae rheolau'r cynllun yn diffinio'r buddion yn annibynnol ar y cyfraniadau sy'n daladwy, ac nad yw'r buddion yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYLLID LEASE: Prydles sy'n trosglwyddo'r holl risg a gwobrau perchnogaeth ased sefydlog i'r lesdeiliad.

PRYDLES WEITHREDOL: Les heblaw prydles gyllid.

ASEDAU SEFYDLOG: Asedau diriaethol sy'n arwain at fuddion i'r awdurdod a'r gwasanaethau y mae'n eu darparu am gyfnod o fwy na blwyddyn.

BYWYD DEFNYDDIOL: Y cyfnod y bydd yr awdurdod yn cael buddion o'r defnydd o ased sefydlog.

BYRFODDAU:

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddu CIPFA

Pwyllgor Cynghori Cyfrifon Awdurdod Lleol LASAAC (Yr Alban)

Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol IFRS Safon Cyfrifyddu Ryngwladol IAS Safon Cyfrifyddu Ryngwladol

AWDURDOD PARC CENEDLAETHOL BANNAU BRYCHEINIOG/BANNAU BRYCHEINIOG DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL 2023-24

Crynodeb Gweithredol

Fframwaith Llywodraethu

Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog/Bannau Brycheiniog (BBNPA) fel sefydliad yn anelu at safonau uchel o lywodraethu, ymddygiad a chydymffurfiaeth drwy bartneriaeth o aelodau, swyddogion, sefydliadau rhanddeiliaid ac unigolion fel yr amlinellwyd yn ei Cod Llywodraethu Corfforaethol.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn ymgorffori'r egwyddorion datblygu cynaliadwy a'r nodau a nodir yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Felly bydd ein prosesau gwneud penderfyniadau yn sicrhau ein bod yn cadw'r egwyddorion canlynol wrth wraidd cynllunio a chyflawni ein trefn work.in i gyfrannu at y Nodau Lles.

Mae'r cyfrifoldeb am system gadarn o lywodraethu yn eistedd gydag Awdurdod y Parc Cenedlaethol sy'n cynnwys 18 aelod; 12 a benodwyd o'r saith Awdurdod Lleol cyfansoddol (chwech o Gyngor Sir Powys, ac un yr un o Gyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Sir Fynwy, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent, a Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen) a chwech wedi'u penodi gan Lywodraeth Cymru. Wrth wneud hyn, mae'n ymrwymo i'r saith egwyddor llywodraethu da a ddiffinnir gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddu (CIPFA) yn ei Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol 2016. Mae'r Awdurdod wedi penderfynu mabwysiadu dull Fframwaith CIPFA a Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Barn gyffredinol ar lefel y sicrwydd ac os yw'n addas i'r diben

Mae hyn yn cynnwys barn gan archwilio mewnol (TIAA), archwilio allanol (Archwilio Cymru), a'r Awdurdod.

Barn Archwilio Mewnol

"Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer yr ardaloedd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, bod gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog brosesau rheoli rhesymol ac effeithiol ar waith.

Mae'r farn hon yn seiliedig yn unig ar y materion a ddaeth i sylw TIAA yn ystod yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn ac nid yw'n farn ar bob elfen o'r prosesau rheoli, rheoli a llywodraethu risg na'r hyfywedd ariannol barhaus na'ch gallu i fodloni rhwymedigaethau ariannol y mae'n rhaid iddynt gael gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog o'i wahanol ffynonellau sicrwydd.

Yn 2023/24 ymgwymerwyd â darn o waith gan yr Awdurdod i adolygu ac adolygu'r trefniadau llywodraethu a rheoli risg gyda chefnogaeth cynghorydd penodedig. Nid oedd gan TIAA unrhyw ran yn yr adolygiad hwn na digonolrwydd a phriodoldeb unrhyw drefniadau newydd ac nid ydynt wedi ymgymryd ag unrhyw waith archwilio mewn perthynas â threfniadau llywodraethu a rheoli risg cyffredinol yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn."

Barn Archwilio Allanol

Cyhoeddodd Archwilio Cymru ei Gynodeb Archwiliad Blyneddol ar gyfer 2023 ym mis Mawrth 2024 sy'n nodi'r gwaith arfaethedig ar gyfer 2023-24 ar Hyrwyddo Cydraddoldeb ac Amrywiaeth Mynediad, a monitro cynnydd parhaus wrth gyflawni Argymhellion Statudol.

"I gloi, rydym o'r farn bod yr Awdurdod yn gwneud cynnydd wrth fynd i'r afael ag Argymhellion Statudol yr Archwilydd Cyffredinol ond mae angen mynd i'r afael â rhai risgiau brys yn y flwyddyn nesaf. Ar hyn o bryd, nid ydym yn bwriadu gwneud unrhyw argymhellion pellach ond byddwn yn parhau i fonitro cynnydd yn 2023-24. O fewn y 12 mis nesaf, ac erbyn Ebrill 2024, byddem yn disgwyl gweld cynnydd sylweddol yn cael ei wneud wrth fynd i'r afael â'r risgiau a amlygwyd yn y llythyr hwn. Os nad yw cynnydd yn cael ei wneud, yna byddwn yn ystyried pa gamau pellach sydd eu hangen i gefnogi gwelliant."

Cyhoeddwyd llythyr gan Archwilio Cymru ar Gynnydd wrth gyflawni'r Argymhelliad Statudol ym mis Mai 2023 Mae'r llythyr yn mynd i'r afael â thri mater craidd:

- Cynnydd wrth gyflawni Cynllun Gweithredu Archwilio Cymru;
- Gweithio i gryfhau llywodraethu a gwneud penderfyniadau; a
- Gallu sefydliadol a gwytnwch i gyflawni gwelliant.

Mae eu llythyr at y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr yn crynhoi eu barn:

"Rydym wedi dod i'r casgliad bod yr Awdurdod mewn lle gwell na blwyddyn yn ôl ac mae egin gwyrdd clir o adferiad. Fodd bynnag, mae yna rai heriau sylweddol o hyd yn y dyfodol sy'n gwneud y rhagolygon ar gyfer gwelliant yn y tymor byr yn ansicr."

Barn yr Awdurdod

Cydnabyddir bod yr Awdurdod yn parhau i wynebu nifer o risgiau brys ac mae angen iddo barhau i fynd i'r afael â nifer o risgiau brys os yw gwelliant yn cael ei gynnal.

Mae dwy her arwyddocaol yn ddi-os yn rhwystro cynnydd wrth fynd i'r afael â risgiau. Y cyntaf yw sefyllfa ariannol y sefydliad. Ar hyn o bryd mae gan yr Awdurdod gyllideb sy'n tynnu'n drwm ar gronfeydd wrth gefn, ac nad yw'n gynaliadwy yn y tymor hir. Bydd capasiti newydd ar ffurf y Prif Swyddog Cyllid ac Adnoddau / s151 a ddechreuodd yn ei swydd ar 1 Tachwedd 2023 yn allweddol i gynllunio a rheoli ariannol ar ôl cyfnod hir gyda bylchau sylweddol. Er bod cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio wedi bod yn hanesyddol ar y pen uchaf, gyda chwyddiant uchel, nifer o bwysau cyllidebol a setliad arian parod gwastad gan Lywodraeth Cymru, mae lefel yr her yn uchel. Ail ran yr her yw gallu sefydliadol. Mae'r Awdurdod yn ceisio cyflwyno rhaglen o newid sefydliadol a meithrin galluoedd ac mae'n cario bylchau sylweddol yn erbyn cefndir cyllideb sy'n crebachu. Mae perthnasoedd gwaith effeithiol ar waith rhwng y Prif Weithredwr a'i thîm a'r Cadeirydd a'r Aelodau ond mae mynd i'r afael â graddfa'r dasg gydag adnoddau cyfyngedig iawn yn hynod heriol. Fodd bynnag, mae penderfyniad clir i wynebu'r her honno ac i ehangu sylfaen incwm yr Awdurdod i gwrdd â'r bylchau. Yn ystod y pontio, fodd bynnag, mae llawer o staff yn cael eu hymestyn, ac mae gwelliannau prosesau yn araf i'w gwireddu.

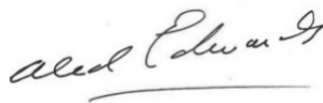
Llofnodion:

Llofnodwyd gan:



Catherine Mealing-Jones
Prif Swyddog Gweithredol
Dyddiad: 7 Chwefror 2025

Llofnodwyd gan:



Canon Aled Edwards
Cadeirydd Awdurdod y Parc
Dyddiad: 7 Chwefror 2025

Nodi trefniadau llywodraethu allweddol

Mae nifer o systemau, prosesau a pholisïau allweddol o fewn yr Awdurdod sy'n darparu corff o dystiolaeth sy'n ofynnol i gefnogi asesiad parhaus o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu.

Mae'r Awdurdod wedi nodi 24 o feysydd sicrwydd a sut maent yn ymwneud ag egwyddorion allweddol Llywodraethu Da (CIPFA).

- *Egwyddor 1:* ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith.
- *Egwyddor 2:* sicrhau bod yn agored ac yn ymgysylltu â rhanddeiliaid cynhwysfawr.
- *Egwyddor 3:* diffinio canlyniadau yn nhermau buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy.
- *Egwyddor 4:* pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd.
- *Egwyddor 5:* datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion ynddo.
- *Egwyddor 6:* rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.
- *Egwyddor 7:* gweithredu arfer da mewn tryloywder, adrodd ac archwilio i gyflawni atebolrwydd effeithiol.

Mae'n ofynnol i reolwyr gwasanaeth gymryd cyfrifoldeb cyffredinol am ddarparu eu gwasanaethau yn unol â'r Cod Llywodraethu Corfforaethol ac mae'n ofynnol iddynt ddarparu datganiadau sicrwydd ar gyfer eu meysydd cyfrifoldeb.

Mae rheolwyr gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am osod y Swyddogaeth Goruchwyllo Gorfforaethol, sydd ar wahân i ddarparu rheng flaen ac yn darparu sicrwydd ar:

- Proses Gorfforaethol ar waith: bodolaeth ac arian cyfred polisïau a gweithdrefnau allweddol.
- Effeithiolrwydd: effeithiolrwydd polisïau a gweithdrefnau allweddol.

	Proses Gorfforaethol ar waith	Effeithiolrwydd
	<i>Sicrwydd sylweddol:</i> mae polisïau a phrosesau wedi'u rhoi ar waith, yn cwmpasu gofynion y Cod Llywodraethu Corfforaethol ac maent yn gyfredol.	<i>Sicrwydd Sylweddol:</i> mae polisïau a gweithdrefnau'n gweithio'n effeithiol ar draws yr Awdurdod.
	<i>Sicrwydd rhesymol:</i> mae polisïau a phrosesau wedi'u rhoi ar waith, yn cwmpasu mwyafrif gofynion y Cod Llywodraethu Corfforaethol.	<i>Sicrwydd rhesymol:</i> efallai y bydd rhai enghreifftiau o aneffeithiolrwydd neu gamgymeriadau cydymffurfio ar

		draws yr Awdurdod, ond nid yn arwyddocaol.
--	--	--

	<i>Sicrwydd Cyfyngedig</i> : gall polisïau a phrosesau gael eu hystyried yn ddigon cadarn, cyson neu gyfredol.	<i>Sicrwydd Cyfyngedig</i> : mae enghreifftiau arwyddocaol o aneffeithiolrwydd neu gamgymeriadau cydymffurfio ar draws yr Awdurdod sy'n cynrychioli risg i gyflawni amcanion yn effeithiol.
	<i>Dim sicrwydd</i> : mae polisïau a gweithdrefnau yn absennol neu'n brin yn sylweddol.	<i>Dim Sicrwydd</i> : mae polisïau a gweithdrefnau yn aneffeithiol ac mae tystiolaeth bod hyn wedi effeithio'n sylweddol ar berfformiad wrth gyflawni amcanion.

Gwerthuso Effeithiolrwydd Llywodraethu

Fframwaith Llywodraethu

- Egwyddorion 6 a 7

Mae gan yr Awdurdod Cod Llywodraethu Corfforaethol ac er bod y ddogfen yn dal i fod yn addas i'r diben, mae angen ei diwygio i adlewyrchu'r Cynllun Dirprwyo wedi'i ddiweddarau a'r Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu newydd, felly dim ond yn cynnig sicrwydd rhesymol. Mae Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu yn cael ei ddatblygu, a fydd yn sicrhau bod trefniadau llywodraethu yn cael eu hadolygu o bryd i'w gilydd, a bydd yn cael ei lofnodi gan yr NPA ym mis Medi 2024. Roedd hyn i fod i fod yng Ngwanwyn 2024 ond mae wedi cael ei ohirio oherwydd cyfyngiadau capasiti, ac ar hyn o bryd mae hyn yn cynnig sicrwydd cyfyngedig gan fod angen hyfforddiant ac ymgorffori o hyd.

Paratoir Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn flynyddol a'i gyhoeddi gyda'r Datganiad o Gyfrifon.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Fframwaith Cyfreithiol

- Egwyddor 1

Mae gan yr Awdurdod fframwaith cyfreithiol (Rheolau Sefydlog, Polisi a Gweithdrefnau) sy'n nodi'r rheolau a'r gweithdrefnau sydd i'w dilyn gan Aelodau a Swyddogion. Mae hyn yn manylu ar sut y bydd yr Awdurdod yn defnyddio ei bwerau er budd y gymuned, tra'n cadw at ofynion deddfwriaeth a chyfrifoldebau cyffredinol a roddir arno.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Gwerthoedd a Rennir

- Egwyddor 1

Mae gwerthoedd newydd ar waith sydd wedi'u datblygu gan a chyda staff ac wedi'u halinio â brand newydd yr Awdurdod. Nid ydynt wedi'u hymgorffori'n llawn eto ac mae angen eu hadlewyrchu yn ymagwedd yr Awdurdod at reoli perfformiad ac yn ei ffyrdd o weithio.

Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn nodi sut mae dyletswyddau statudol yn cael eu bodloni mewn perthynas â'r

Deddf Cydraddoldeb 2010 ac mae'n darparu man cychwyn clir i sicrhau bod safonau uchel o wasanaeth yn cael eu darparu yn deg ar draws pob sector o gymunedau, grwpiau defnyddwyr, busnesau ac ymwelwyr. Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i hyrwyddo amrywiaeth, cynhwysiant, mynediad cydraddoldeb a dileu anghydraddoldebau yn ei holl waith.

Mae Strategaeth Llesiant ar y gweill gyda Grŵp Lles ar waith i symud ymlaen â'r gwaith hwn. Cynhaliwyd diwrnod i ffwrdd gyda'r holl staff ym mis Mehefin 2024 a gynhaliwyd dros dair sesiwn a chyflwynwyd sesiwn hysbysu i staff ym mis Medi 2024.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd: *Cyfngedig*

Fframwaith Polisi

- Egwyddorion 3, 4 a 5

Mae'r fframwaith polisi cyffredinol ar gyfer ardal ddaearyddol y Parc Cenedlaethol (y Cynllun Rheoli) ar waith a bydd yn cael ei adolygu yn 2027/28. Mae Cynllun Blynyddol wedi'i gynhyrchu sy'n ceisio nodi meysydd allweddol y mae angen i'r NPA symud ymlaen er mwyn ategu cyflawni'r Cynllun Rheoli. Mae'r Cynllun Blynyddol yn nodi natur hanfodol eleni wrth ddatblygu gallu sefydliadol i ymgorffori egwyddorion y Cynllun Rheoli yn llawn. Nid yw'r Cynllun Blynyddol yn gynllun busnes llawn ac mae cynhyrchu cynllun busnes neu gynllun corfforaethol ar gyfer blynyddoedd dilynol sy'n cyd-fynd â'r gyllideb yn allweddol.

Er bod gan yr Awdurdod Gynllun Datblygu Lleol sy'n bodoli, fe'i mabwysiadwyd ym mis Rhagfyr 2013 ac mae'n cwmpasu cyfnod hyd at 2022. Mae cynlluniau gofodol strategol bellach yn gylch gorchwyl CJs, ond mae'r rhain yn araf i wireddu. Dim ond trwy symud ymlaen â datblygu Cynllun Datblygu Lleol y gall BBNPA sicrhau cynllun datblygu gofodol ar gyfer ardal gyfan yr NP. Mae'n debyg mai hwn fyddai'r lliniaru mwyaf effeithiol. Fodd bynnag, bydd hyn yn cymryd adnoddau sylweddol o ran amser ac arian. Gellir darparu lliniaru pellach hefyd gan ddulliau cynllunio lleoedd yn fwy lleol ac mae pecyn cymorth cynllunio lleoedd yn cael ei dreialu a'i ddatblygu i'r perwyl hwn. Mae aelodau wedi trafod y risg hon trwy weithdy Diwrnod Datblygu Aelodau ym mis Hydref 2023 a chynhaliwyd

trafodaeth bellach mewn diwrnod datblygu ym mis Chwefror 2024. Penderfyniad diweddar yr Aelod i ysgrifennu at Ysgrifennydd y Cabinet i nodi bwriad yr Awdurdod i dynnu'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) cyntaf yn ôl yw'r cam cyntaf ar broses statudol a fydd yn galluogi'r Awdurdod i ddechrau gwaith ar CDLI newydd a fydd yn seiliedig ar amcanion polisi *Dyfodol y Bannau*.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Gwneud Penderfyniadau, Dirprwyo Dyletswyddau, Rolau a Chyfrifoldebau

- Egwyddorion 1, 6 a 7

Mae'r holl agendas, adroddiadau a chofnodion yn cael eu cyhoeddi ar-lein i dystiolaeth a chofnodi penderfyniadau a wneir mewn cysylltiad â chyflawni ei swyddogaethau a chyhoeddi'r rheini yn briodol.

Mae'r Awdurdod yn glir ynglŷn â rolau a chyfrifoldeb yr Aelodau i gynllunio, rhedeg, monitro a datblygu busnes yr Awdurdod, a Swyddogion i ddarparu gwasanaethau yn effeithiol a gwneud y defnydd mwyaf o'r pwerau llawn sydd ar gael er budd y Parc, dinasyddion, cymunedau a rhanddeiliaid eraill.

Mae gan yr Awdurdod Gynllun Dirprwyo (wedi'i weithredu ym mis Chwefror 2022), fodd bynnag, mae camau heb eu plethu o hyd ar gyfer hyfforddi ac ymgorffori ymhlith Swyddogion ac Aelodau ac ar hyn o bryd mae effeithiolrwydd y Cynllun yn parhau i fod yn gyfyngedig.

Cymeradwywyd Model Gweithredu newydd gan yr Aelodau 1 Rhagfyr 2023. Mae'r Model yn nodi ar lefel strategol sut mae llif gwybodaeth a gwneud penderfyniadau yn gweithio o'r Awdurdod Parc Cenedlaethol i Bwyllgorau ac i Swyddogion ac yn ôl eto. Mae'n ddogfen bwysig i gefnogi dealltwriaeth o drefniadau llywodraethu BBNPA. Mae angen ymgorffori'r Model newydd hwn ymhellach i sicrhau yr effeithiolrwydd gorau posibl.

Mae rolau statudol Pennaeth Gwasanaeth â Thâl (Prif Swyddog Gweithredol), Swyddog Adran 151 (yn y swydd ar 1 Tachwedd 2023) a Swyddog Monitro i gyd ar waith.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd: *Cyfyngedig*

Y Pwyllgor Archwilio Mewnol, Archwilio a Risg a Chraffu ar Aelodau

- Egwyddorion 6 a 7

Mae'r gwaith hwn yn cael ei wneud trwy gontract gyda TIAA. Mae'r cylch gorchwyl ar gyfer archwilio mewnol yn ei gwneud yn ofynnol bod gwaith yn cael ei gynnal yn unol â safonau fel y nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol. Mae TIAA yn darparu barn archwilio sy'n cael ei adrodd i'r Awdurdod.

Mae gan yr Awdurdod Bwyllgor Archwilio a Risg effeithiol, sy'n gweithredu yn unol â chanllawiau CIPFA. Mae'r Gweithgor Archwilio a Risg (a sefydlwyd ym mis Rhagfyr 2022) wedi cyfarfod yn anaml trwy gydol y flwyddyn ac ar hyn o bryd mae ar seibiant hyd nes y bydd adolygiad (disgwyl i Ch3-4) i ailosod pwrpas a chyfeiriad y grŵp hwn.

Mae Rheolau Sefydlog ar waith yn sicrhau herio adeiladol a dadl ar bolisiau, perfformiad a gwneud penderfyniadau.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd:

Rhesymol

Arwain

- Egwyddor 1

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol Cenedlaethol. Mae swyddogion ac aelodau yn ymddwyn yn unol â'r Cod Ymddygiad ac yn arwain diwylliant o weithredu er budd y cyhoedd.

Mae gan yr Awdurdod Bolisi Datrys Lleol ac nid oedd unrhyw achosion yn ystod 2023-24 lle cafodd y weithdrefn hon ei galw.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn gyfrifol am hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad gan Aelodau a Swyddogion. Mae'n gwneud hyn trwy gynghori ar a hyrwyddo ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau a Swyddogion, y ddau ohonynt wedi'u mabwysiadu gan yr Awdurdod. Cyfarfu'r Pwyllgor Safonau ddwywaith yn ystod y flwyddyn (Hydref 2023 a Mawrth 2024). Ni chafodd unrhyw achosion eu dwyn i'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn. Mae gan y Pwyllgor ddyletswydd statudol i baratoi adroddiad blynyddol i'r Awdurdod, a aeth i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol yr Awdurdod ym mis Gorffennaf 2024. Ymddiswyddodd Cadeirydd Annibynnol y Pwyllgor Safonau ym mis Gorffennaf 2023 ac mae recriwtio trydydd Aelod Annibynnol yn dal heb ei ail, fodd bynnag, mae'r broses recriwtio ar y gweill ac mae disgwyl i'r swydd gael ei llenwi cyn diwedd 2024.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd: *Rhesymol*

Datganiadau o Ddiddordeb, Anrhegion a Lletygarwch

- Egwyddor 1

Mae'r Awdurdod yn cynnal Cofrestrau Buddiannau Blynyddol ar gyfer Aelodau a Swyddogion, ac mae Datganiadau Aelodau a wneir mewn cyfarfodydd pwyllgor hefyd yn cael eu cofnodi trwy ffurflen awtomataidd. Anfonir nodiadau atgoffa blynyddol at Aelodau a Swyddogion.

Mae'r Awdurdod yn cynnal cofrestrau o anrhegion a lletygarwch ar gyfer Aelodau a Swyddogion i sicrhau bod mesurau diogelu priodol ar waith.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd: *Cyfyngedig*

Aelodau a Swyddogion Sefydlu, Hyfforddiant a Datblygu

- Egwyddor 5

Mae Aelodau a Swyddogion yn derbyn hyfforddiant sefydlu i'w cynorthwyo i gyflawni eu dyletswyddau'n effeithiol.

Mae staff allweddol yn aelodau o gyrff proffesiynol perthnasol ac maent yn gallu cael mynediad at gymorth personol a phroffesiynol a DPP i hwyluso eu gwaith a helpu i gynnal safonau proffesiynol.

Mae proses newydd o Adolygu Datblygiad Personol wedi'i chynllunio trwy ymgynghori â'r Grŵp Llesiant ac mae disgwyl iddi gael ei chyflwyno yn 2024-25.

Cynhaliwyd diwrnodau ymgysylltu aelodau trwy gydol y flwyddyn (Rhaeadrau - Tachwedd 2023, Twristiaeth - Gorffennaf 2024). Cyflwynwyd hyfforddiant gan Lywodraeth Cymru i bob un o'r tri Pharc Cymru drwy dair sesiwn ar Lywodraethu, Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant, ac Argyfyngau Hinsawdd a Natur – cafodd y sesiynau hyn eu recordio a'u darparu ar-lein i'r rhai nad oeddent yn gallu mynychu. Fframwaith Datblygu Aelodau ar waith, ond nid yw'r adolygiad wedi'i drefnu o hyn wedi digwydd oherwydd cyfyngiadau capasiti.

Mae presenoldeb aelodau yn cael ei gofnodi a'i gyhoeddi, ochr yn ochr â thâl, yn flynyddol. Roedd presenoldeb cyfartalog ar gyfer y flwyddyn yn 80%. Cynhaliwyd yr holl gyfarfodydd ar-lein trwy MS Teams.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd: *Cyfyngedig*

Rheoli Risg

- Egwyddor 6

Mae'r Gofrestr Risg gorfforaethol a'r Gofrestr Risg Cyfreithiol yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Risg bob chwarter.

Cymeradwywyd Fframwaith Risg newydd gan yr Aelodau (26 Chwefror 2024). Y tair dogfen sy'n ffurfio'r fframwaith yw:

- Polisi Rheoli Risg: yn esbonio pam mae rheoli risg yn bwysig ac yn darparu ymrwymiad i yrru ac aeddfedu rheoli risg drwy'r Awdurdod.
- Fframwaith Rheoli Risg: yn nodi sut y mae'n rhaid i'r holl staff gymhwyso'r egwyddorion a'r arfer gorau ar gyfer rheoli risg effeithiol er mwyn galluogi gwneud penderfyniadau gwybodus.
- Datganiad Archwaeth Risg: yn darparu paramedrau o ba lefel o risg y mae'r sefydliad yn fodlon gweithredu ynddo i fynd ar drywydd ei amcanion.

Adroddir am risg bob chwarter i'r Pwyllgor Archwilio a Risg ac mae'r adroddiadau hyn yn cael eu llunio drwy ymgynghoriad a nodir yn y Model Gweithredu. Er bod y prosesau ar waith yn sylweddol, nid oes Swyddog pwrpasol ar waith i fugeilio'r gwaith hwn ac felly ystyrir bod yr effeithiolrwydd yn rhesymol.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd: *Rhesymol*

Rheoli Perfformiad

- Egwyddorion 2, 3, 4 a 7

Mae swyddogion yn darparu adroddiad ar gynnydd gyda'r Cynllun Blyneddol i bob cyfarfod o'r Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad, ond ar hyn o bryd nid yw hyn wedi'i integreiddio ag adrodd ariannol. Yn ogystal, mae rhywfaint o wybodaeth am gyllid prosiect a chynnydd hefyd yn cael ei adrodd ar sail ad hoc.

Nid oes unrhyw swydd bwrpasol sy'n gyfrifol am y system rheoli perfformiad ac mae prosesau'n wan. Mae enghreifftiau clir lle mae perfformiad wedi cael ei effeithio o ganlyniad ac mae'r Awdurdod yn gweithio i fynd i'r afael â hyn.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Trefniadau Gwrthsefyll Twyll a Llygredd

- Egwyddor 6

Bydd yr Awdurdod yn sicrhau bod trefniadau Gwrth-dwyll a llygredd effeithiol wedi'u hymgorffori ar draws y sefydliad a bydd yn ymchwilio i dwyll a amheuir neu wedi'i nodi.

Mae hyfforddiant Gwrthsefyll Twyll a Llygredd ar gyfer Swyddogion yn parhau i fod ac yn weddill o 2021-22. Yn dilyn recriwtio'r Swyddog S151, disgwylir i'r weithred hon gael ei chwblhau yn 2024-25.

Prosesau Corfforaethol ar waith

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Trefniadau chwythu'r chwiban

- Egwyddorion 1 a 6

Cafodd Polisi Chwythu'r Chwiban ddiwygiedig ei drosglwyddo i'r Aelodau (er gwybodaeth) ym mis Ebrill 2024 a chynhaliwyd archwiliad ar drefniadau chwythu'r chwiban gan archwilwyr mewnol ym mis Awst 2024. Graddiwyd yr asesiad cyffredinol o drefniadau fel rhesymol.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Seilwaith a Strategaeth TGCh

- Egwyddorion 6 a 7

Mae strategaethau a pholisïau sy'n ymwneud â seilwaith TGCh ar waith (*Technoleg a Strategaeth Ddigidol 2021-26, Polisi Defnyddwyr TG a Pholisi Ffonau Symudol*).

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Sylweddol

Effeithiolrwydd: *Cyfyngedig*

Llywodraethu Gwybodaeth Effeithiol

- Egwyddor 6

Mae'r Awdurdod yn sicrhau bod trefniadau llywodraethu gwybodaeth effeithiol wedi'u hymgorffori ar draws y sefydliad ac mae wedi ymrwymo i ymchwilio i doriadau a amheuir neu a nodwyd.

Mae Polisi Diogelu Data ar waith ac mae Swyddog Diogelu Data dynodedig.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd: *Rhesymol*

Mynediad at Wybodaeth

- Egwyddorion 2 a 7

Mae'r Awdurdod yn sicrhau tryloywder trwy ddarparu mynediad priodol a chyfreithiol i wybodaeth. Mae Cynllun Cyhoeddi ar gael ar-lein ac mae disgwyl iddo gael ei adolygu. Mae Datganiad Preifatrwydd ar gyfer Gwasanaethau Cynllunio ar gael ar-lein.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd: *Cyfyngedig*

Rheolaeth Ariannol

- Egwyddorion 4 a 6

Mae'r Awdurdod yn adolygu ac yn diweddarau ei Safonau Ariannol a'i Reolau Sefydlog Contract yn rheolaidd, a'r pwrpas yw darparu fframwaith ariannol a chaffael y gall yr Awdurdod weithredu ynddo. Bydd y rhain yn cynorthwyo'r Awdurdod i sicrhau:

- Mae deddfwriaeth yn cael ei chydymffurfio.
- Mae asedau'r Awdurdod yn cael eu diogelu.
- Mae'r arian sydd ar gael yn cael ei wario'n ddoeth ac yn effeithlon.
- Ymgymerir â chynhyrchu incwm priodol.
- Cyflawnir y gwerth gorau.

Mae'r Datganiad Drafft o Gyfrifon wedi'i lofnodi ar gyfer 2023-24 yn cael ei gyhoeddi ar-lein. Disgwylir i'r archwiliad o'r cyfrifon hyn ddechrau ym mis Tachwedd 2024.

Cymeradwywyd y gyllideb ar gyfer 2024-25 gan yr Aelodau (24 Ebrill 2024) ac mae adroddiadau chwarterol yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad.

Gwneir pob penderfyniad yn y parth cyhoeddus (ac eithrio'r rhai yr ystyrir eu bod wedi'u heithrio o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1972).

Dechreuodd yr S151 newydd ei rôl ym mis Tachwedd 2023 gyda'r disgwyliad o ailwampio gweithdrefnau a phrotocolau ariannol dros yr ychydig flynyddoedd ariannol nesaf.

Prosesau Corfforaethol ar waith

Rhesymol

Effeithiolrwydd

Rhesymol

Gweithio mewn Partneriaeth, Ymgynghori ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid

- Egwyddor 7

Ymgynghorodd yr Awdurdod yn eang ar ddatblygiad Cynllun Rheoli'r Parc Cenedlaethol. Mae'r broses hon ac ymateb yr Awdurdod iddi wedi'i amlinellu ar ei wefan.

Ers cyhoeddi *Dyfodol Y Bannau* mae BBNPA wedi parhau i ddatblygu trefniadau gweithio mewn partneriaeth i gefnogi cyflawni'r Cynllun. Mae'r Awdurdod wedi ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid, gan gynnwys, ymhlith eraill, cynghreiriaid ffermio, gan barhau i gyfarfod a gweithio gyda Chyfeillion Bannau Brycheiniog a chyda'r Partneriaeth Amgylchedd Hanesyddol.

Mae'r Awdurdod yn gweithio gyda nifer o gyrff allanol yn helpu i wella gwerth am arian ac wrth gyfathrebu â grwpiau diddordeb eraill i gyflawni prosiectau cyffredin:

- Mae BBNPA yn gweithio ar draws y Parc Cenedlaethol a theuluoedd tirwedd dynodedig fel rhan o Barciau Cenedlaethol Cymru, Parciau Cenedlaethol y DU, Partneriaeth y Parciau Cenedlaethol a gyda Thirweddau Cymru.
- Mae'r Awdurdod yn cadeirio Bwrdd Awyr Dywyll partneriaeth i gefnogi'r statws fel gwarchodfa awyr dywyll ryngwladol ac i sicrhau manteision tywyllwch i ardal y parc.
- Mae'r Awdurdod yn ymgysylltu'n agos â'r gymuned fusnes twristiaeth ac yn rhedeg cynllun llysgenhadon a digwyddiadau i gefnogi'r perthnasoedd hyn a'u rôl wrth gyflawni Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol.

Mae strategaeth ymgysylltu â'r gymuned ar gael a bydd yn cael ei diweddarau ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol Amnewid. Mae mapio rhanddeiliaid wedi'i ddatblygu o amgylch cenhadaeth Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol a bydd strategaeth ymgysylltu yn cael ei datblygu. Dechreuodd Swyddog Rheoli Cyrchfannau newydd ar ôl mis Chwefror 2024 ac mae cynnydd ar y gwaith hwn yn cael ei wneud.

Mae gan yr Awdurdod Gynllun Siarad Cyhoeddus ar waith ac mae holl gyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu darlledu ar y we ac ar gael i'w gwyllo ar-lein.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfngedig

Rheoli Asedau

- Egwyddorion 4 a 6

Mae dull yr Awdurdod yn dal i aeddfedu i sicrhau bod yr holl asedau yn cydymffurfio, yn gynaliadwy, yn addas i'r diben ac yn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau ac amcanion strategol yr Awdurdod, ac mae'r sicrwydd yn parhau i fod yn gyfyngedig o ganlyniad i nad oes Swyddog pwrpasol ar waith i fugeilio'r gwaith hwn.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Sylwadau, Canmoliaeth a Chwynion

- Egwyddorion 1, 2, 6 a 7

Mae'r Awdurdod yn cydnabod adborth fel adnodd gwerthfawr ar gyfer gwella profiadau dinasyddion a defnyddwyr a llunio dylunio a darparu gwasanaethau ar gyfer y dyfodol.

Mae sylwadau a chanmoliaeth yn cael eu hadrodd bob chwarter i'r Pwyllgor Archwilio a Risg.

Cafodd Polisi Cwynion a Phryderon diwygiedig ei gyflwyno i'r Aelodau (er gwybodaeth) ym mis Medi 2024. Diwygiwyd y polisi i adlewyrchu'r weithdrefn newydd ar gyfer darparu gwybodaeth ar sut i wneud cwyn neu roi adborth cadarnhaol i'r Awdurdod.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Rheoli Rhaglenni a Phrosiectau

- Egwyddorion 4 a 5

Mae bwrdd rhaglen ac ymagwedd at reoli rhaglenni ar waith, ond nid oes Swyddog arweiniol pwrpasol.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Iechyd a Diogelwch

- Egwyddor 6

Mae polisiau a gweithdrefnau gofynnol ar waith yn bennaf ond mae'r System Rheoli Iechyd a Diogelwch yn gofyn am ddiweddarau ac adolygu i adlewyrchu strwythur sefydliad newydd a threfniadau gweithio (gweithio gartref a hybrid).

Mae systemau presennol yn cael eu gweithredu, ond rydym yn cydnabod yr angen am adnewyddu a hyfforddiant ar draws y sefydliad ar gyfer ymgorffori ein systemau mewnol a hefyd i'r rhai sydd angen hyfforddiant penodol.

Cyflwynwyd diwrnod hyfforddi Asesu Risg i Swyddogion yn Ch3 gan Thomas Carroll fel rhan o ymdrechion i adfywio polisiau a gweithdrefnau mewnol

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Rhesymol

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Caffael

- Egwyddorion 6 a 7

Bydd yr Awdurdod yn sicrhau bod trefniadau caffael effeithiol wedi'u hymgorffori i'w alluogi i ddangos arfer da, cydymffurfio â deddfwriaeth, gwireddu gwerth am arian ac atebolrwydd cyhoeddus. Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Rheolau Sefydlog y Contract diwygiedig.

Prosesau Corfforaethol ar waith

Rhesymol

Effeithiolrwydd

Rhesymol

Cynllunio a Strategaeth y Gweithlu

- Egwyddorion 4 a 5

Mae'r Bwrdd Gweithredol wedi bod yn arwain proses o ddatblygiad sefydliadol, er mwyn sicrhau bod cyflenwad digonol o bobl sydd â sgiliau, gwybodaeth a phrofiad sydd eu hangen i gyflawni amcanion strategol yr Awdurdod yn effeithlon ac yn effeithiol. Mae adnoddau a chapasiti yn faterion sylweddol a gydnabyddir ac mae'r risg yn y maes hwn yn cynyddu. Mae'r Awdurdod wedi ymgysylltu â staff i ymgorffori lles wrth wraidd ymgysylltu a datblygu'r gweithlu ac wedi cynnal digwyddiad lles sy'n agored i'r holl staff ym mis Mehefin 2024.

Prosesau Corfforaethol ar waith:

Cyfyngedig

Effeithiolrwydd:

Cyfyngedig

Casgliad

Mae'r Awdurdod yn cydnabod yr heriau fel y nodir uchod ac yn rhoi cynlluniau ar waith i ddelio â'r risgiau llywodraethu mwy sylweddol. Yn gyffredinol, gallwn gymryd sicrwydd rhesymol ar drefniadau llywodraethu er gwaethaf bod mwy i'w wneud i ymgorffori'r gwelliannau sy'n cael eu datblygu.

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i fonitro ei fframwaith llywodraethu trwy ddatblygu a mabwysiadu Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu. Bydd yn rheoli ac yn monitro gweithredu gwelliannau ar ôl nodi'r materion llywodraethu arwyddocaol a amlygwyd uchod ac yn adrodd yn ôl ar y rhain yn y Datganiad Llywodraethu Blyneddol ar gyfer 2024-25.

Atebolrwydd a Chynlluniau Gweithredu i fynd i'r afael â materion llywodraethu sylweddol

Adroddiad ar gamau a gymerwyd yn 2022 i fynd i'r afael â materion llywodraethu sylweddol o'r flwyddyn flaenorol

Mater	Gweithred	Statws
Llywodraethu a Sicrwydd	Mabwysiadu ac ymgorffori Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu. Datblygu system adrodd. Gweithredu strwythur gweithredol.	Yn barhaus – er bod cynnydd da wedi'i wneud yn y maes hwn, mae'r penderfyniad i gario'r argymhelliad hwn i Gynllun Gweithredu 2024-25 wedi'i gytuno o ystyried ei bwysigrwydd i gyflawni llywodraethu da a gwneud penderfyniadau.
Datblygiad Sefydliadol	Cyflwyno cynllun datblygu sefydliadol. Datblygu gweithdrefnau gweithredu safonol. Datblygu mecanwaith ar gyfer gwella cyfathrebu mewnol a dysgu corfforaethol. Darparu hyfforddiant ar y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion i gynorthwyo gwell dealltwriaeth o ddyletswyddau (wedi'i <i>gario drosodd o'r cynllun gweithredu blaenorol</i>)	Parhaus. Gweithredu – Mae gweithdrefnau gweithredu safonol wedi'u datblygu ar lefel Tîm ledled y sefydliad. Gweithredu - Mae pob sesiwn briffio staff yn cael ei gyflwyno'n rheolaidd gan y Prif Swyddog Gweithredol ac anfonir cylchlythyr mewnol yn wythnosol. Parhaus – Mae'r Cynllun Dirprwyo yn cael ei adolygu ar hyn o bryd a bydd cynllun i ddarparu hyfforddiant ar hyn yn cael ei ddatblygu unwaith y bydd y ddogfen ddiwygiedig wedi'i chymeradwyo.
Argymhellion gan Archwiliad	Mae Cofrestr Asedau Sefydlog yn cael ei diweddar'u'n briodol.	Gweithredwyd. Gweithredwyd.

o Gyfrifon 2021-22	Datganiadau Partion Cysylltiedig Blynyddol wedi'u cwblhau. Darperir hyfforddiant Twyll rheolaidd ar gyfer Swyddogion. Datganiad Llywodraethu Blynyddol Cryno.	Rhagorol – i'w godi a'i weithredu gan Swyddog S151 yn 2024-25. Parhaus.
--------------------	--	---

Cynllun gweithredu i fynd i'r afael â materion llywodraethu sylweddol yn 2024-25

Mater	Gweithred	Cyfrifol
Llywodraethu a Sicrwydd	<i>Wedi'i gario drosodd o Gynllun Gweithredu 2023-24.</i> Mabwysiadu ac ymgorffori Fframwaith Sicrwydd Llywodraethu. Datblygu system adrodd. Gweithredu strwythur gweithredol.	Penodwyd y Bwrdd Gweithredol gyda chymorth Llywodraeth Cymru yn Ymgynghorydd Llywodraethu a Gwasanaethau Democrataidd.
Ymgysylltu ag Aelodau	Mabwysiadu ac ymgorffori Siarter Aelodau. Aelodau i gefnogi cyfyngiadau capasiti Swyddog trwy well ymgysylltu ac ymgymryd â rolau Llysgenhadon gyda rhanddeiliaid. Cefnogi ymgorffori'r Model Gweithredol i sicrhau llywodraethu a gwneud penderfyniadau effeithiol.	Penodwyd y Bwrdd Gweithredol gyda chymorth Llywodraeth Cymru yn Ymgynghorydd Llywodraethu a Gwasanaethau Democrataidd.